

slovenski čebelar

1 9 6 4

LETO LXVI

ŠT. 6

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

St. 6

Ljubljana, 1. junija 1964

Leto LXVI

VSEBINA

Adam Kehrle: Nekaj ekonomskih pogledov na križno vzrejo	164
Edi Senegačnik: Vzrejjamo najboljše čebele	167
Jože Rihar: Vpliv zunanjih činiteljev na gostoto hojeve mane	169
Leopold Stanek: Napisa za panjske končnice	174
Ivo Peršić: Kako vzrejam in zamenjujem matice	175
Adam Kehrle: Moj način čebelarjenja — podlaga mojih čebelarskih uspehov	178
Tri zanimiva pisma slovenskih čebelarjev iz Amerike	183

NAŠI PROBLEMI

Naša pasišča, Goriška akacija, Javno pismo	186
--	-----

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Cvetni prah, nosema in dolgoživost čebel. Umrli je Ivo Antoniolli. Kako kuha čebelar Košir vosek. Krmljenje čebel z invertnim sladkorjem. Knjižni škorpiljon. Še o matični snovi. Dve izgubi. Oglas angleške trgovske firme iz Gloucestra. Izkušnje s prezimovanjem. Pomoč čebelarskim organizacijam. Čebelarski listi na svetu	188
---	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

Zapisnik 9. in 10. redne odborove seje. Tako je bilo na Kozjanskem. Iz Hrastnika-Dola . .	190
---	-----

OSMRTNICE

Valentin Černe, Franc Cebin, Martin Gilčvert	192
--	-----

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Zakonska sreča

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 1000 din, ga prejemajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska CP Delo — obrat Triglavsko tiskarno v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, Jože Rihar, Edi Senegačnik in Jožko Slander. Odgovorni urednik: Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 1200 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 140 din, na 16 straneh 70 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka žiro-računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 600-14/603-116



NEKAJ EKONOMSKIH POGLEDOV NA KRIŽNO VZREJO

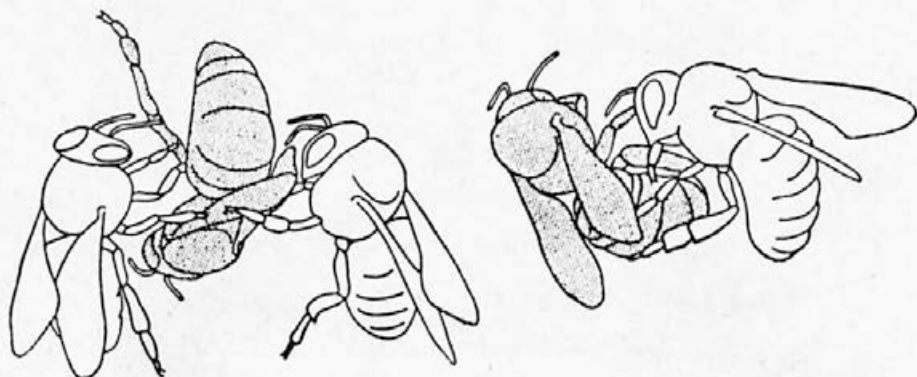
ADAM KEHRLE, BUCKFAST, DEVON, ANGLIJA

Ta članek je povzet po predavanju, ki ga je imel Kehrle lani meseca marca na letnem zboru Zveze angleških pridelovalcev medu. V njej so večlanjeni le poklicni čebelarji.

Velika izboljšanja v vseh panogah kmetijstva, bodisi v živinoreji ali pa v poljedelstvu, so dosegli s križno vzrejo, pri kateri so pomagali ali hibridni rodovi ali pa določene nove kombinacije. Današnje visoke produkcije v poljedelstvu bi si ne mogli zamisliti brez izdatne pomoči križne vzreje, ki je brez dvoma ključ k pomembnemu napredku pri izboljšanju živinoreje in poljedelstva. Čebele niso tu prav nobena izjema. Napredno čebelarstvo bo prej ali slej prisiljeno, da se usmeri k temu načinu vzreje; nikakor ne more in tudi ne sme še nadalje zanikati ogromnih gospodarskih koristi, ki jih nudi križna vzreja. Priznajmo, da se srečamo pri križni vzreji z marsikakim neobičajnim problemom in da stojimo pogosto tudi pred nepričakovanimi rezultati. Medsebojna križanja pokažejo le redko enake rezultate. Kadar križamo krotkost s krotkostjo, ne moremo stalno pričakovati večje

krotkosti ali pa vsaj take, kot jo imata oba rodova staršev. Včasih dobimo lahko celo hudo razdražljive potomke. Mnogi nepričakovani rezultati, pridobljeni pri križni vzreji čebel, so brez dvoma odgovorni za različne nejasne poglede na njeno vrednost v čebelarstvu.

Najprej bom obravnaval važen problem razlike med dednimi lastnostmi po očetovi in materini strani. Iz praktičnih izkušenj vemo, da ima, z majhnimi izjemami, matica prevladujoč vpliv, ki je važen v linijski in križni vzreji. Eden izmed najboljših primerov, ki ga poznam za tak prevladujoč vpliv, je prenos odpornosti in dovzetnosti za pršico. Pri maticah iz zelo odpornih rodov je odpornost v prvi generaciji po sprašitvi prav taka in se prav nič ne spremeni. Če izvirajo troti iz dovzetnih rodov, se bo ta dovzetnost neizbežno pokazala v sledečih generacijah. To velja prav tako za matico.



Čebele vzpodbujajo mlado matico na praho in »vadijo« z njo. — Leva slika: dve čebeli vlečeta matico za nogo in krilo. — Desna slika: čebela kotali mlado matico

kadar prenaša svojo veliko dovzetnost. To prevladovanje matičnih dednih lastnosti je velikega praktičnega pomena pri križni vzreji čebel. Često nam omogoči, da obidemo ali pa spremenimo nekatera nezaželena svojstva v njihovih najbolj neprijetnih oblikah. Vendar se prevladovanje materinih dednosti ne kaže tako dobro pri ostalih lastnostih. Res zelo redko se javlja tako brezpogojno kot pri odpornosti in dovzetnosti za pršico. Ugotovili smo na primer, da se je pri sirijskih maticah, ki smo jih parili s troti naših rodov, izredna razdražljivost sirskih čebel zelo podela. Tu je očitvidno prevladoval očetov vpliv nad skrajno veliko razdražljivostjo.

Iz pravkar povedanega lahko prav dobro sklepamo, da ima pri dedovanju razdražljivosti troť prevladujoč vpliv. Ta ugotovitev na splošno drži. Kot pa sem že prej omenil, krotkost, ki jo križamo s krotkostjo, ne da vedno večje krotkosti, pač pa včasih določeno razdražljivost. Kavkaška rasa je na primer splošno priznana kot najbolj krotka. Kadar pa se kavkaške matice spraše z italijanskimi troti, je rezultat križanja pogosto vse drugo prej kot pa morda krotkost. Prav to pravilo velja za kranjske matice, ki smo jih parili z našimi (buckfastskimi) troti, in prav tako je pri obratnem križanju. Križanje kakęga posebnega rodu kranjskih čebel, ki jih tako zelo cenijo

povsod po srednji Evropi, se je pogosto popolnoma izjalovilo. Rodovitnost je prav tako svojstvo, ki je podvrženo spremembam pri prvem križanju, čeprav je splošno znano, da je generacija F1 vedno izredno rodovitna. Po naših izkušnjah heteroza nima vpliva na rodovitnost pri prvih križanjih kranjskega in buckfastskega rodu, potem kranjskega in italijanskega ter kranjskega in grškega rodu. Priznati moramo, da je zalega sicer bolj strnjena, ni pa znatnega povečanja zalege pri prvi generaciji bodisi glede na površino zaležene ploskve ali pa na število zaleženih jajčec. Zelo povečana rodovitnost pa se bo vendarle pojavila v prihodnjih generacijah. Po drugi strani so dala obratna križanja buckfastske in kranjske, italijanske in kranjske ter zlasti grških matic in kranjskih trotoev nasprotno rezultate v prvem križanju: izredno povečano rodovitnost. Križanje med ciprskimi maticami in buckfastskimi troti, anatolskimi maticami in buckfastskimi troti in zlasti križanja med grškimi maticami in buckfastskimi troti so klasični primeri povečanega poudarka rodovitnosti v F1 generaciji. Križanje med anatol-



a) začetni položaj:

b) srednji položaj:

c) končni položaj:

Položaji trota in matice med plemenitvijo:

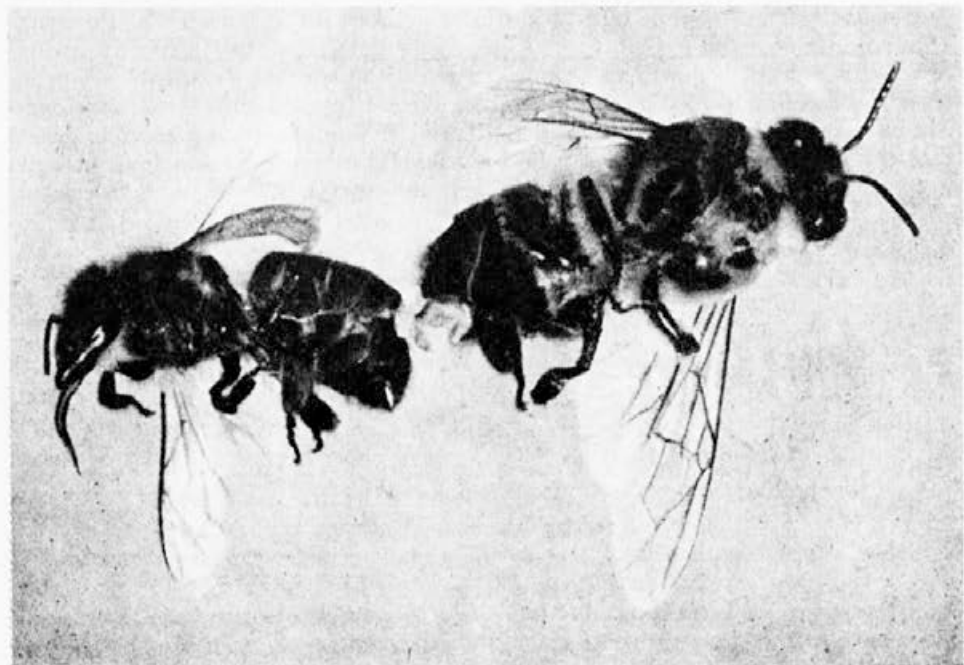
a) trota okobali matico; b) trota se združi z matico; c) trota se loči od matice

skimi maticami in buckfastskimi troti je precej nenavadno, kajti anatolske matice so vse prej kot rodovitne, če jih sodimo po modernih merilih.

Lahko bi naštel mnogo nasprotnih primerov, na katere sem naletel v prvi hibridni generaciji. Zdi se pa, da drži eno: pri križni vzreji čebel le redko lahko napovemo posebne rezultate s kakršnokoli mero zanesljivosti. Samo praksa nam lahko pokaže vse »muhavosti«, ki se bodo verjetno pojavile pri kakem posebnem križanju.

Če ne upoštevamo kombinacij različnih svojstev, ki jih dobimo, kadar križamo dve različni rasi, pa vendarle dobimo vselej dodatno lastnost heterozo ali hibridno učinkovitost. Zaradi heteroze postanejo rodovi križancev telesno večji, se hitreje razvijajo, so rodovitnejši, bolj delavni in produktivni kot njihovi starši. Zares, ko bi ne bilo heteroze, bi zgubila hibridizacija mnogo svoje gospodarske vrednosti. Heteroza daje rezultate, ki so prav nasprotni tistim, ki jih imamo od vzreje v istem rodu: zvišuje v različnih stopnjah splošno vitalnost, zdravje, rast in delavnost. Čebela ni izjema. Njena velika sposobnost za križanje z drugimi rodovi in njena lastnost, ki ji jo je dala narava, da se izogne ploditvi med zelo sorodnimi žuželkami, pričata o tem, da je čebela posebno primerna za hibridizacijo. Vse to so pokazali naši poskusi in zbrani dokazi po različnih križanjih oziroma sparitvah.

Neugodna mnenja, ki jih slišimo še vedno tu in tam o gospodarski vrednosti hibridizacije, temelje, kot menim, na pomanjkanju upoštevanja nenavadnih reakcij, ki jih prinaša heteroza v igro s čebelami. Splošni potek slučajnih križanj take poglede, priznajmo, lahko le kaj malo priporoči, čeprav so res tudi izjeme. Od časa do časa pa vendarle naletimo na izredne primere. To pa so rezultati naključja in sreče. Na žalost se taki slučajni rezultati navadno ne morejo ponavljati po naši volji. Vrh tega je kontrolirana hibridi-

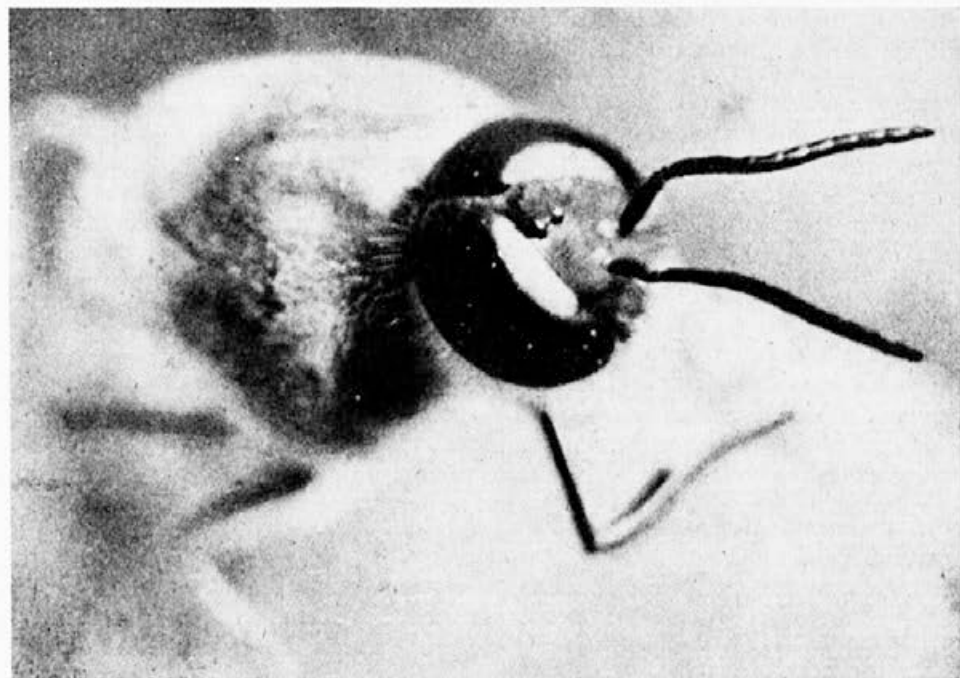


Včasih se plemenitev ponesreči. Na sliki: trot je zamenjal matico s čebelo-delavko in zašel s spolovilom med njene trebušne obročke

zacija tudi pokazala, da lahko dosežemo pri čebeli najbolj zadovoljive gospodarske koristi čisto ne v prvem križanju (kakor pri domačih živalih in rastlinah), ampak v sledečih hibridnih generacijah. Ta nenavadni pojav pri čebeli lahko brez težav pojasnimo, čeprav sam prav dobro vem, da tega do sedaj še ni nihče storil.

Treba je upoštevati, da heteroza ne izboljša samo zaželenih lastnosti in nagnjenj, ampak jih lahko tudi poslabša. Med te zadnje sodi tudi nagnjenje k rojenju. Ta temeljni nagon teži za tem, da prevladuje nad drugimi lastnostmi, in rezultat vsega je, da prvo križanje naravnost razmetuje svoje izredne izjemne sposobnosti prav z nepreračunljivim rojenjem. Vendar se ta nezadržana nagnjenost k rojenju močno ublaži v naslednjih generacijah. S tem pa je namreč že dosežen cilj, da izboljšamo kvaliteto gospodarskih lastnosti. Primer iz prakse bo najbolje pokazal negospodarske posledice

heteroze. Pred leti smo preizkušali neko prvo križanje. Matice švicarskega rodu smo parili z našimi troti. Tisto leto je bil povprečni donos na panj do 140 funtov; donos tega posebnega križanega rodu pa je bil le 22 funtov. Veliko razliko v donosu je bilo pripisati prevladujočemu rojilnemu nagnjenju tega križanca, čeprav je slovel materin rod po svoji nerojivosti. Ta primer kaže, da so gospodarske razlike lahko prav občutne. Zato prakticiramo takole: kadar hočemo preizkusiti kak neznan nov rod, takrat delamo



Na svatbenem poletu so oči vseh trotoev usmerjene proti maticam. Verjetno vidijo samo njihove obrise na nebu. Velik del glave pokrivajo oči., zato tako dobro vidijo

z njim križanja le v manjši meri. To delamo tudi takrat, kadar iz izkušnje vemo, da bo pokazala heteroza nezaželeno rojivost. Vrh tega se zdi, da v takih primerih prav ničesar ne dosežemo tudi v širši selekciji, ki temelji na velikem številu družin iz prvega križanja.

Po naših ugotovitvah so v tej skupini najbolj značilni tile primeri, ki pa so dali v naslednji generaciji — četudi smo jih križali nazaj ali v nekaterih primerih med seboj — rezultate visoke gospodarske vrednosti. Tu naj omenim francoske matice in buckfastske trote, švicarske matice in buckfastske trote, italijanske matice in buckfastske trote, kranjske matice in buckfastske trote. Ugotovili smo, da so bili rojilni impulzi še naprej poudarjeni, kadarkoli smo uporabljali trote drugih rodov. Precej prvih križancev zavzema srednje mesto; pri teh ima heteroza odločilni vpliv na rojivost, toda produktivnost ni tako močno prizadeta kot pri že omenjenih primerih.

V tej skupini bi omenil ciprske matice in buckfastske trote, kavkaške matice in buckfastske trote.

Med tema dvema skupinama pa so izjeme, v katerih heteroza materialno ne prizadene rojivosti. Lastnosti, ki jih imajo oboji starši, se sijajno razvijajo v prvem križanju in praktični čebelar zato lahko žanje zaradi heteroze največje koristi. Po mojih izkušnjah so to anatolske matice in buckfastski troti, buckfastske matice in kranjski ter grški troti, grške matice in buckfastski ali kranjski troti.



Deviška matica leti nad stožčastim rojem trotoev, ki jo skušajo doseči

Samo ta križanja imajo po mojem mnenju vrednost za praktičnega čebelarja. Tu bi rad poudaril, da temelje naši poskusi bolj ali manj na našem čebeljem rodu. Podobne rezultate bi verjetno dobili, če bi ga nadomestili z italijanskimi maticami ali troti.

Na kratko sem obravnaval probleme hibridizacije s stališča praktičnega čebelarja in nakazal sem, kako bi kar najbolje izkoristili heterozo. Toda nikar ne spreglejmo dejstva, da nam nudi križna vzreja še več. Nudi nam edina sredstva, s katerimi delamo lahko nove kombinacije, nove rase. Z ustvarjanjem novih kombinacij napravlja vzrejevalec nekaj, kar ima trajno vrednost. Polna gospodarska vrednost novih kombinacij se bo po vrsti pokazala v heterozi, kajti čim bolj produktivna je družina staršev, ki jo uporabljamo pri križanju, tem bolj značilna bo heteroza. Nadalje bo vsaka nova kombinacija napravila korak naprej v splošnem napredku čebelje vzreje. Prepričan sem, da bodo izbrani hibridi, bodisi v prvem ali v drugem križanju, in razvoj novih kombinacij v bližnji prihodnosti odprli pot v novo dobo naprednega čebelarjenja.

Prevedel Edi Senegačnik

VZREJAJMO NAJBOLJŠE ČEBELE

EDI SENEGACNIK

Nadaljevanje

V valilnih matičnicah se nam že vale mlade matice, ako matičnikov nismo že prej porabili za umetne roje. Natančno smo lahko izračunali, kdaj se bodo izvalile. Res je, da se včasih rojstvo matic zavleče za nekaj ur ali celo za en dan, če nismo mogli prav natančno ugotoviti starost jajčec oziroma ličink. Izvaljenih matic ne smemo predolgo puščati v matičnicah. Ko smo ugotovili, da so se izvalile, odstranimo s čepkov matičnike, potem pa matičnice zapremo s kepico trdega medenega testa. Dobro je, da ga pritrdimo z ozkim trakom satnice, da bi nam ne izpadlo, ko bomo dodali matičnico družinici v plemenilniku.

Čebele za plemenilnike pripravimo vsaj šest ur pred rojstvom matic. Najbolje je, če uporabimo kar čebele iz rednika. Lahko pa vzamemo tudi čebele iz drugih panjev, če ne gre drugače. Najboljše so mlade čebele, ki bodo zelo rade sprejele matico in zgradile satje v plemenilniku. Čebele ometemo v lesen zabojček ali v ogrevalnik za roje. Kadar jih jemljemo iz plodišč drugih panjev, pazimo, da ne bomo ometli tudi matice. Čebele pustimo nato šest ur v temnem in hladnem prostoru, da se zavedo brezmatičnosti. Navadno pripravimo čebele pod večer, tako da so čez noč v zabojčku. Zaradi nočnega hladu se stisnejo v lepo gručo. S srednje veliko zajemalko jih potem zjutraj pobiramo in stresamo v že pripravljene plemenilnike. Kadar pošiljamo čebele na plemenilno postajo, moramo čebele presejati na posebnem situ, kajti na plemenilno postajo ne sme priti prav noben trot iz domačega čebelnjaka.

Plemenilnike naslonimo na steno, zunanjo šipo pa potisnemo navzven, da ostane v spodnji zarezi. Tako je plemenilnik odprt in vanj kar se da urno stresemo čebele in ga s šipo takoj zapremo. Dobro je, če nam pri tem delu lahko kdo pomaga. Pozneje bo postal vzrejevalec že spretnejši in bo opravil to delo lahko sam. Pri polnjenju plemenilnikov si zapomnimo, da ne smejo imeti preveč čebel, ker bi nam sicer plemenilčki na plemenilni postaji rojili. Tako bi bilo vse vzrejevalčevo prizadevanje zaman. Vedeti je treba, da bodo čebele v nekaj dneh zgradile satje in potem bo zanje v plemenilnikih prav malo prostora. Dovolj je, če nam čebele do polovice napolnijo plemenilnike. Ko smo jih napolnili, jih postavimo v temen in hladen prostor. Pod nje položimo dve letvi, da bo lahko zrak neovirano prihajal skozi spodnja dva dušnika. Čez kakih šest ur dodamo matice v valilnih matičnicah, ki jih pritrdimo na pokrovček v zgornjem delu plemenilčka poleg shrambice za hrano. Pokrovček ima na spodnji strani poseben daljši žebliček, na katerega pritrdimo matičnico. Ta ima zato na zgornji strani tik nad mrežico posebno luknjico. Zdaj pustimo plemenilčke najmanj 48 ur v hladnem in temnem prostoru, da sprejmejo matico in da se popolnoma umire. Ta čas je za plemenilčke izredno važen, da se družinice nekako zavedo svoje skupnosti. Vzrejevalec jih lahko čez 24 ur bežno pogleda. Navadno bo opazil, da vse družinice mirno žde v zgornjem delu plemenilnika in da so popolnoma mirne. Taki plemenilčki so v redu. Če pa bi kaka družinica močno šu-

mela in se razburjala, potem prav gotovo ni sprejela matice. Takoj jo moramo odstraniti, čebele pa dodati kaki drugi družini.

Kako pa pripravimo plemenilnike? Že nekaj dni pred rojstvom matic jih pregledamo in očistimo. Shrambico pod lesenim pokrovom na zgornji strani napolnimo z medenim testom, vanj ga gre približno 25 dkg. Satniček zažičimo z dvema podolžnima žicama, vanj pa pritrdimo en centimeter širok trak satnice, ki ga na obeh straneh dobro zalijemo z voskom. Kos satnice ne sme biti širši, sicer bi nam ga plemenilek, ko sede nanj, podrl. Napak bi bilo, ko bi dali v satniček že kos izdelanega sata. Zapomnimo si, da si morajo mlade čebele v plemenilniku same zgraditi satje. Ko smo plemenilnik tako pripravili, zamašimo s papirjem še žrelo, da nam čebele ne bodo uhajale. Pogosto pozabi čebelar prav na to in najde potem cel roj čebel na oknu v kleti, plemenilniki pa so prazni. Dobro preglejmo tudi šipe. Te se kaj rade razbijejo. Zato je prav, da imamo pri roki vedno nekaj rezervnih. Zdaj so plemenilniki naredi.

Čez 48 ur odnesemo plemenilnike v zgodnjih jutranjih urah na plemenilno postajo oziroma na prostor, kjer naj bi se mlade matice sprašile. Dokler še nimamo plemenilnih postaj, je prav, da dodamo posameznim plemenilčkom nekaj trotov iz najboljših družin, s katerimi se bodo potem matice sparile. Kadar pa plemenimo doma, je v bližini vedno dovolj trotov iz domačih ali pa sosedovih panjev. Ker gledamo zadnja leta vedno bolj le na gospodarske koristi, plemenimo kar v bližini doma. Zato ima marsikak čebelar svojo plemenilno postajo kar doma v vrtu. Čebele so sicer drugje na paši, od tam pa prinaša domov že naseljene plemenilnike, ki jim dodaja doma izvaljene matice. Ko se matice spraše, jih spet odnese k čebelam, kjer dela rezervne družinice ali pa z njimi zamenjuje stare matice. Osirotelim plemenilčkom spet lahko dodamo godne matičnike. Tako jih lahko porabimo še za eno ali dve matici. Kadar pošiljamo plemenilnike na plemenilno postajo, nam ni treba skrbeti za hramčke. Ti so tam že pravilno razporejeni, da nam v tem pogledu res ni treba prav ničesar storiti. Kadar pa ima vzrejevalec svojo plemenilno postajo doma, mora dobro vedeti, kam bo postavil hramčke. Ti morajo biti brezpogojno v senci, sonce jih lahko obsije le v zgodnjih jutranjih urah. Marsikak vzrejevalec, ki je z vso ljubeznijo vzrejal in po tolikem trudu prišel do plemenilčkov, je izgubil potem prav vse, ker je postavil hramčke na sončno stran. Postavljamo jih vselej pod spodnje veje dreves ali ob kak grmiček, tako da so čebele zlasti popoldne zavarovane pred močnimi sončnimi žarki. Plemenilčka že itak grejeta drug drugega, ker sta v hramčku tesno skupaj. Če pa imajo preveč čebel, nam prav radi roje. Hramčke pa lahko ob straneh zasenčimo s tem, da položimo preko strehe en meter dolg kos strešne lepenke, ki visi potem na obeh straneh in varuje njihove stene pred vročino.

Preden vložimo plemenilnike v hramčke, dobro preglejmo žreli obeh, če sta prav izrezani in če se ujemata. Pogosto se je že zgodilo, da čebele niso mogle iz plemenilnikov, ker so imeli žrela preveč visoko zarezana, hramčki pa prenizko. Ne pozabimo plemenilčkov odmašiti, preden jih damo v hramčke. In še potem se ponovno prepričajmo, če sta žreli dovolj veliki za izlet čebel in matice. Kadar opazimo, da čebele lepo izletavajo, je vse v redu.

Spominjam se nekega navdušenega vzrejevalca, ki je imel to napako, da se mu je vedno preveč mudilo. Mudilo se mu je tudi na plemenilno postajo, še bolj pa z nje. V naglici je zmetal v hramčke plemenilnike, ki jih je pozabil odmašiti. Lahko si mislite, kako se je počutil čez 14 dni, ko je prišel poln pričakovanja na plemenilno postajo, doma pa je že pripravil rezervne družinice. Bodimo zares mirni, natančni in previdni pri vsem delu, kajti naglica nam bo le škodovala.

Čebele pustimo na plemenilni postaji, dokler ne opazimo lepe pokrite zalege. Ta nam šele pove, da se je matica pravilno sprašila. Potem pa matico čim prej odvajamo, sicer bi nam plemenilec lahko rojil, ko bi se izvalil prvi roj mladih čebel. Pa tudi sicer bi bilo škodljivo predolgo zadrževati mlado matico na tako omejenem prostoru. Kehrle trdi, da prav predolgo omejevanje zaleganja ali »konfiniranje« mlade matice usodno vpliva na njeno rodovitnost pozneje. Plemenilnike večkrat preglejmo zaradi hrane, morda jim bo treba tu in tam še dodati medenega testa.

Vzreja ni lahka stvar. Mnogo časa, truda, potrpežljivosti in tudi znanja je treba zanjo. Toda čebelar je potem zares poplačan za svoj trud, ko opazi v plemenilnikih deviško belo satje, v njegovih celicah jajčeca in ličinke, nad njimi pa lepo, veliko matico iz najboljšega rodu. Vse to je sad vzrejevalčevega vztrajnega dela. Takale družinica v plemenilniku s plemenito matico je več vredna kot ne vem kakšni roji iz neznanega panja. Čebelar, ki je to dosegel, je že na poti k vzreji najboljših čebel.

VPLIV ZUNANJIH ČINITELJEV NA GOSTOTO HOJEVE MANE

JOZE RIHAR

Sprašujemo se, pod katerimi vplivi postanejo izločki zelene hojeve ušice *Buchneria pectinatae* Nördl. včasih prevodeni ali pregosti, da jih čebele ne morejo nabirati. V letih 1960—1962 smo določali gostoto mane iz mednih želodčkov čebel in jo primerjali s klimatskimi činitelji. Ugotovili smo, da se spreminja gostota hojeve mane med vegetacijsko periodo pod vplivom atmosferskega pritiska. S tem smo tudi pojasnili, zakaj je v nekaterih primerih mana čebelam pregosta ali prerodka.

Uvod in postavitve problema

Pri naših raziskovanjih činiteljev, ki vplivajo na donos medu s hojeve paše, smo postali pozorni na opazovanja, ki govorijo o tem, da čebele včasih ne nabirajo mane zelene hojeve ušice *B. pectinatae* ali pa izletavajo nanjo, toda kontrolni panji proti pričakovanju ne zaznamujejo omembe vrednih donosov. Slovenski čebelar je o tem že nekajkrat poročal (1934, 1960, 1962). Kostanjevec (1953, 1959) navaja, da je bila leta 1942 po 10. avgustu mana nekam suha in se čebele niso menile zanjo. Leta 1952 je bilo pod hojami dva meseca vse pokapano, čebele so izletavale iz panjev, a panji so ostali

prazni. Nekateri so trdili, da je mana »strupena«, drugi, da je presuha, tretji, da je prevodena. V avgustu 1954 je začela mediti hoja, ki je medila do oktobra, toda panji so ostali suhi. Bilo je tako zagonetno, da smo bili čebelarji naravnost zbegani. Pod hojami je bilo vse pokapano, čebele so letale kakor nore, v panjih pa je bilo vsak dan manj medu. Ko smo raziskovali mano iglavcev, so nam leta 1960 sporočili iz okolice Verda, da je na podrastu polno kapljic, a da čebele mane ne nabirajo. Podobno so poročali leta 1962.

Iz literature je znano, da dajejo čebele prednost nekaterim vrstam sladkorja. Tako poroča Kloft (1960), da odvrča čebele mana krvave jablanove uši, ker sta v njej namesto sladkorjev sladkorna alkohola sorbit in inozit. Po Zoebeleinu (1956) imajo čebele raje mano smrekove lekanije *Physokermes* sp. kot mano *Pshylla crataegi* ali *Phyllaphis phagi*. Tudi mi smo opazili, da čebele rajši berejo mano male hojeve lekanije kot kapljice zelene hojeve ušice. Znano je tudi, da se mana raznih ušic po svoji vsebini sladkorjev razlikuje (Gontarski, 1940; Haragsim, 1960).

V našem primeru so bili osrednji problem le izločki iste ušice *B. pectinatae*, ki je sicer glavni dobavitelj mane v Sloveniji. Vprašali smo se, ali res postanejo sladki sokovi hoje čebelam včasih prevodeni ali pregosti in zakaj do tega pride. Vplive, katerim je podvržena frekvenca izločanja ušic, je raziskoval Leonhardt (1940) v pogledu fotosinteze, v novejši dobi pa Mittler (1960) glede drugih faktorjev — temperature, relativne vlage, ovenelosti, poškodb, spečega stanja rastlin, mravelj in omamljanja z ogljikovim dvokisom. Ta raziskovanja osvetljujejo vplive na množino izločene mane. Problem gostote izločenih sokov pa nam je ostal nepojasnen. Po Zieglerju (1960) ostane gostota sladkorja v sitkah konstantna v vegetacijski periodi. Naše ugotovitve s tem niso soglašale.

Kot cilj naših preiskav smo si postavili odgovor na slednji dve vprašanji: a) ali je hojeva mana med letom ali v določenih letih dejansko pregosta ali prerodka in b) če je temu tako, kateremu činitelju je treba pripisati odločujoči vpliv na njeno gostoto.

V poštev prihajajoči činitelji so bili: drevo kot gostitelj ušic, ušice kot prenašalke floemskih sokov, čebele kot zbiralke sladkih sokov ter različni klimatski elementi. Sladkor, ki je nastal s pomočjo vode in ogljikovega dvokisa v zelenih delih rastline pod vplivom sončne svetlobe (fotosinteza), odteka raztopljen v vodi po sitastih cevah (floemu) v vse rastlinske organe.

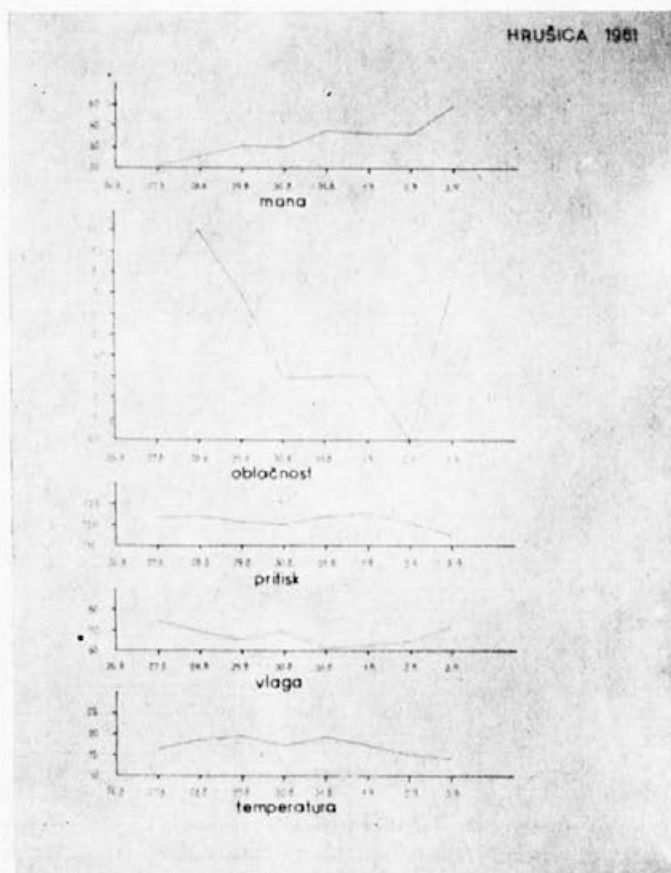
Metodika in rezultati

Mano smo iztiskali iz mednega želodčka čebel, ki so se vračale z bližnjih hojevih dreves in merili njeno gostoto z ročnim refraktometrom znamke Baker. Vsebinsko medne golše smo iztiskali naravnost na ploščico refraktometra. Najhitreje je šlo delo od rok v jutranjih urah, ko se dajo čebele laže prijemat, ko se spuščajo na čelno stran panjev. Poleg tega se vračajo zjutraj najteže otovorjene.

Prve meritve smo naredili nad Štampetovim mostom pri Verdu, ko so nam poročali, da je pod hojami močno pokapano, čebele pa mane ne nabirajo. Povpreček manine gostote pri 10 iztisnjenih čebelah je znašal

36,5 %. Tega dne so nam čebelarji še vedno trdili, da mana ni prava in da v panjih ni čutiti donosa, čeprav so se čebele vračale iz gozda težko otovorjene. Pri ponovnih meritvah 21. julija 1960, prav tako v dopoldanskih urah, je pokazal povpreček 10 vzorcev mane gostoto 42,0 %.

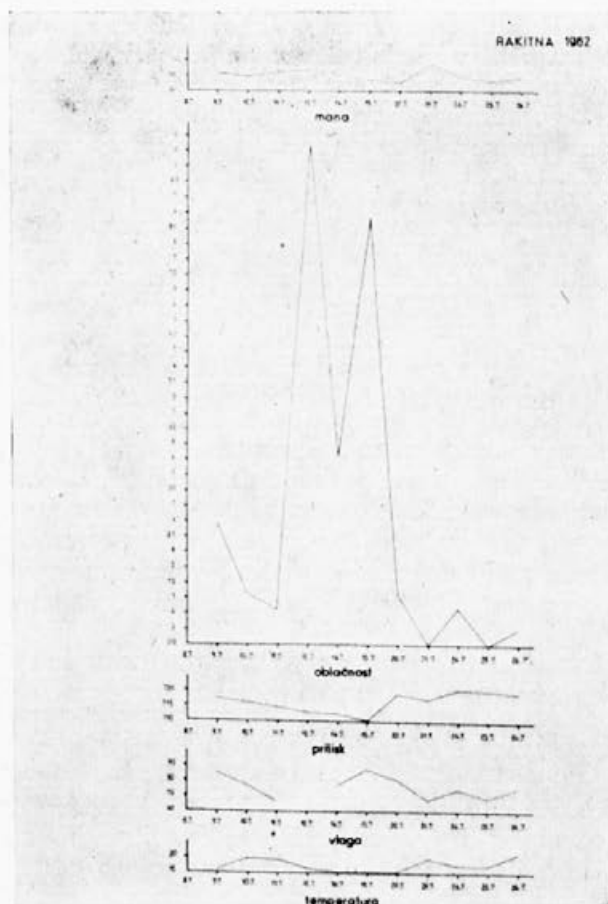
Enako stopnjevanje gostote floemskih sokov kot prejšnje leto smo ugotovili tudi leta 1961, ko smo določali njeno gostoto na Hrušici. Osem dni zaporedoma smo v jutranjih urah ugotavljali gostoto mednih želodčkov pri 5 čebelah, ki so se vračale z bližnjih hojevih dreves. Med dnevi odvzemanja in gostoto sladkih snovi iz čebeljih želodčkov smo našli visoko korelacijo ($r=0,924$). Zaradi previdnosti smo izračunali še t^2 test, ker je bilo število opazovanj majhno. Izračunali smo zanesljivost t pri 0,05.



Grafikon kaže povprečno koncentracijo mane v primerjavi z oblačnostjo, zračnim pritiskom, relativno vlago in temperaturo zraka na Hrušici v avgustu in prve dni septembra leta 1961. Klimatski podatki so vzeti za Postojno.

Po podatkih, ki smo jih dobili v letu 1960 in 1961, še vedno ni bilo jasno, kateremu činitelju je pripisati naraščanje koncentracije hojeve mane.

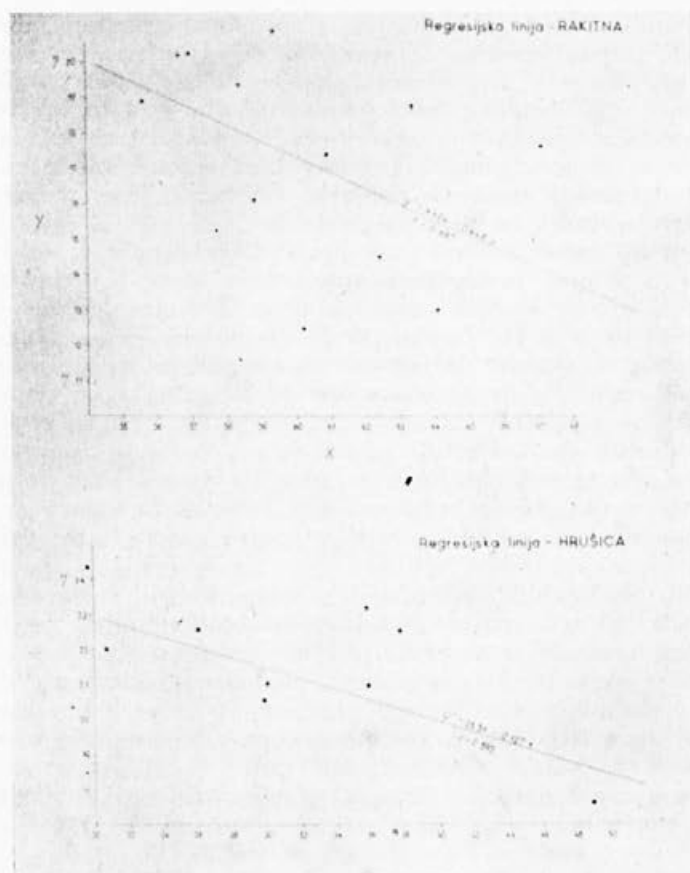
Leta 1962 smo na Rakitni določali gostoto mane med 9. in 26. julijem. V 11 dneh smo 329-krat analizirali vsebino mednih želodčkov čebel, ki so se vračale s hojeve paše. Iz preglednice je videti, da se je gostota preiskane hojeve mane dvigala, nato padala ter se ponovno nepravilno dvigala.



Grafikon kaže povprečno koncentracijo mane v primerjavi z oblačnostjo, zračnim pritiskom, relativno vlago in temperaturo zraka v juliju leta 1962 na Rakitni.

Določanje gostote mane iz leta 1961 in 1962 smo analizirali glede na posamezne klimatske elemente, ki bi utegnili nanjo vplivati. Računali smo morebitno odvisnost med minimalno in maksimalno temperaturo, povprečno dnevno temperaturo, padavinami, oblačnostjo in relativno vlago, vendar nismo mogli najti nikake medsebojne zveze.

Pač pa smo mogli za obe leti ugotoviti negativno soodnosnost med srednjim dnevnim zračnim pritiskom in gostoto iz golše čebel iztisnjene hojeve mane.



Grafikona kažeta regresijski liniji za Hrušico in za Rakitno 1962. Abscisa (y) kaže barometriški pritisk, ordinata (x) pa gostoto analizirane mane.

Obravnavanje rezultatov

Iz grafikona je videti, da nastopa pojav bolj izrazito pri določitvah na Rakitni ($r=0.697$), kjer je bilo opravljenih v časovnih presledkih več meritev kot na Hrušici ($r=0.592$). Soodnosnost je skoro 70 %-na. Ugotovitev, da postaja hojeva mana redkejša, če se dviga atmosferski pritisk, potrjujejo tudi podatki iz leta 1960:

dne 15. julija ob 7 uri zjutraj: zračni pritisk 737.0, mana 36.5 %
dne 21. julija ob 7 uri zjutraj: zračni pritisk 734.5, mana 42.0 %

Možen bi bil ugovor, da se izločena mana na zraku zgoščuje in takšno prinašajo čebele v panje. Iz navedb pa je jasno razvidno, da temu ni tako, saj prinašajo čebele redkejšo mano v obdobju visokega zračnega pritiska, ko je ozračje normalno, tj. nasprotno, kot bi bilo pričakovati.

Bilo bi tudi možno, da bi nastopila sprememba gostote mane med čebeljim letom, tj. med mestom nabiranja in čebeljim panjem zaradi redukcije vode ali procesov v mednem želodčku. Park (1949) je dokazal, da dobimo iz mednega želodčka čebel tekočino enake gostote, kot jo nabirajo.

Odprto ostane vprašanje, kako si naj v luči fiziologije rastlin tolmačimo nestalnost gostote floemskih sokov med sezono kakor tudi njihovo spremenljivost zaradi zračnega pritiska. Gre za pojave v zvezi s pretakanjem sokov v sitkah in izparevanjem.

Po vodovnih cevah (ksilemu) se pretaka iz korenin v steblo in v žile listov voda in v njej raztopljene anorganske snovi (Lundegardth, 1960). Afide prevzemajo iz sitastih cevi sok celic, ki ima sladkorno raztopino večinoma med 10 in 30% (Ziegler, 1960). Ziegler in Vieweg (1961) sta tudi dognala, da se v sitkah *Haracleum mantegazzianum* gibljejo sokovi z brzino 35–70 cm/h. Po drugi strani vemo, da pretakanje po vodovodnih cevah (ksilemu) pospešuje izparevanje. Za pojasnitev našega pojava je temeljne važnosti vprašanje, ali je pri suhem ozračju izparevanje večje, sokovi floema pa razredčeni. Po izjavi doc. Vardjana (1963) je predpostavljati direktno zvezo med gostoto sokov v ksilemu in izparevanje, gostota sokov v floemu pa utegne biti v zvezi z izparevanjem le indirektno, tj. po fotosintezi.

Pri naših predhodnih ugotovitvah o spreminjanju gostote asimilatov v floemu hoje, ki jih sesajo afide in nabirajo čebele, stopajo v ospredje vplivi klimatskih elementov. Ugotovljeno je bilo, da je gostota sokov v negativni soodnosnosti z atmosferskim pritiskom. Medtem ko Ziegler (1960) navaja, da je gostota sladkorja v floemu v vegetacijski periodi izrazito stalna, kažejo naše ugotovitve, da se gostota sokov v floemu hoje v vegetacijski periodi menjava. S tem smo pojasnili tudi za čebelarstvo gospodarstvo važno vprašanje, zakaj so čebelam pod določenimi pogiji sladki izločki ušic pregosti in preredki.

Op. ur.: To predavanje bi moral imeti tov. Rihar na XIX. mednarodnem čebelarskem kongresu v Pragi. Na žalost pa je bil takrat hudo bolan in operiran. Zato se kongresa ni mogel udeležiti. Kongresni odbor ga je imenoval v predsedstvo biološke sekcije. Za njegovo predavanje so se zanimali zlasti avstrijski in nemški čebelarji. Prav žal nam je bilo, da ni dal avtor svojega predavanja prebrati komu drugemu. Tako so namreč storili drugi čebelarski strokovnjaki, ki so bili zadržani in niso mogli sami predavati.

NAPISA ZA PANJSKE KONČNICE

Vesoljski poleti

Hudič jè

Krog panja, svojega planeta,
zvestó čebela leta, leta.

Brez zlodeja bi bil res križ —
brez krivca, če je kaj navzkriž.

KAKO VZREJAM IN ZAMENJUJEM MATICE

IVO PERSIČ — VUKOVO SELO, SENKOVEC NA SOTLI

S čebelarstvom se ukvarjam že od leta 1924. Nikdar nisem maral teorije, praksa pa me je vedno zanimala. Prečitam prav vse, kar mi pride v roke, čeprav morda že poznam vsebino članka in vem, da me verjetno ne bo zadovoljila. Tako se je zgodilo tudi s člankom Tihomirja Jeftića, ki je bil natisnjen v deveti številki lanskega Slovenskega čebelarja pod naslovom Sodobni načini izmenjave matic.

Poglejmo, v čem je stvar. Pisec je opisal delo Korženjevskega, Kaškovskega in Kehrleja. Omenil je tudi Deyella. Pri tem pa ni povedal, če dela tudi sam tako kakor omenjeni strokovnjaki ali drugače. Uredništvo Slovenskega čebelarja pa ni pripomnilo ničesar o sami stvari, čeprav je to vprašanje za praktične čebelarje ne samo važno, ampak tudi najpomembnejše za uspeh v čebelarstvu sploh. In prav velik pomen vzreje matic je privedel do tega, da sem napisal ta članek, čeprav sploh ne pišem rad.

Čebelariti sem začel v treh Živanovičevih amerikankah. Moje čebelarsko znanje je bilo takrat silno majhno. To me je privedlo do tega, da sem poiskal čebelarja, pri katerem sem se lahko vsaj malo poučil o delu s čebelami. Nalotel sem na starejšega čebelarja Vimpovška, pri katerem sem videl prvičkrat AŽ-panje in delo v njih. Dvomim, da mi je bil ta panj vseč iz nekega določenega razloga, ker sem bil takrat popoln laik. Toda zame je pomenilo delo s čebelami odkritje Amerike. Zato sem kupil od njega 6 praznih rabljenih žnideršičev in začel leta 1925 v njih čebelariti.

Že pozimi 1925 sta ostali dve družini brezmatični. Prihodnjo zimo je bila spet ena družina brezmatična. In vse to se je ponavljalo v naslednjih zimah. To sem si skrbno zapisoval in izračunal, da zgubim vsako zimo 5 do 18 % matic in seveda tudi toliko družin. Kmalu pa sem zvedel, da se matice lahko »umetno« vzrejajo. Zato sem se leta 1929 odločil za to delo. Mizar mi je napravil po mojem načrtu neke vrste panj, podoben omari, ki je imela 4 nadstropja, vsako pa je bilo razdeljeno na tri predele za štiri sate AŽ mere. V enem velikem panju, nekakem matičarju, sem imel torej dvanajst majhnih prašilnikov na štiri sate. Ta veliki matičenjak sem napolnil tako, da sem dal v vsak prašilnik po dva sata zalege, en sat medu in en prazen že izdelan sat. Čez nekoliko dni sem pogledal, če so čebele že potegnile matičnike. To pa je bilo tudi vse, kar sem napravil. Uspehi so bili skromni, matice pa so bile glede na porabljeno zalego in hrano precej drage. Pozneje sem prenašal zrele matičnike iz družin, ki so rojile, v matičenjak. Ko sem spoznal, da čebelar lahko sam pripravi matičnike s presajanjem mladih ličink, sem se lotil tudi tega in v kratkem času sem preizkusil vse, kar sem od koga slišal ali prebral. Uspehi pa pri tem niso bili prav nič drugačni. Nekoč sem opazoval mlade matice, ko so letale na praho, in njihov povratek. Opazil sem nekaj zanimivega. Matica, ki se je vrnila s praha, je nekajkrat zakrožila pred brado, se spustila in šla v panj. Ko se je vrnila druga, ni samo krožila pred žrelom, ampak se je visoko dvignila, se oddaljila in spet približala panju. Potem ni sedla na brado, ampak na končnico in začela po njej begati, kakor da nekaj išče. Spet se

je dvignila v zrak se ponovno spustila na končnico in še naprej begala, dokler ni prišla na sosednji panj. Tu so navalile nanjo čebele in jo stisnile v klobčič. Matica je padla na tla — bila je mrtva. Od takrat sem večkrat opazoval vedenje matice pri povratku s prahe in prepričal sem se, da navedeni primer ni bil edini. Opazil sem, da nekatere matice bolj dolgo, druge pa spet krajši čas begajo, predno najdejo pot v svoj panj, kar objavijo čebele s svojim značilnim šumenjem. Po mojem mišljenju se zgubi na ta način več matic, kakor pa jih morda uničijo različni sovražniki. Vendar pa je bil meni ta matičenjak zelo koristen, ker sem iz dobljenih matic rešil marsikako družino, ki je pozimi osirotela. Da pa bi z njimi zamenjaval stare matice in s tem usposabljal družine za boljši razvoj, to mi takrat, odkritosrčno priznam, sploh ni prišlo na misel.

Da bi sploh odpravil ali pa zmanjšal izgubo matic, ki so po povratku s prahe tako nemirne, in preprečil, da bi zašle v druge panje, sem napravil nekaj panjev na 6 satov. Pri tem sem računal, da bo širina končnic preprečila, da bi prišla matica v sosednje panje. Uspeha pa ni bilo nobenega, ker so bili panji zloženi drug poleg drugega in drug na drugem, poleg tega pa sem potreboval za polnjenje teh panjev še več zalege in medu. Da bi vse to preprečil, sem zmanjševal panje na 5, 4 in nazadnje na 3 sate. Ker sem s temi majhnimi prašilniki, ki jih imam 40, zelo zadovoljen, sem sklenil, da opišem delo v njih.

Za te panjičke nimam nobenega čebelnjaka in niti ne posebne strehe. Kadar vzrejam, jih razpostavim po sadovnjaku, vrtu, dvorišču, po enega, dva ali največ tri v skupini, toda nikdar ne tesno skupaj. Odaljeni so vsaj 60 cm drug od drugega. Pod njimi je ali košček lesa ali opeke, da ne leže na zemlji. Pokrijem jih s kakim koščkom deske, da jih ne zamaka dež. Sicer pa sem napravil te panjičke sam zelo enostavno, zato so tudi poceni. Žrela so obrnjena na različne strani.

Ko sem jih prvikrat polnil, sem dal v vsakega po dva sata zalege in en sat medu. Napolnil sem jih četrti in peti dan po tem, ko mi je kaka družina rojila. Čez dva dni sem izrezal iz panja, ki je rojil, nekoliko zrelih matičnikov, kolikor sem pač napravil družinic, in vsaki sem dal po enega. Čebele so prav gotovo sprejele vse matičnike, a uspehi pri sprašitvi so bili v primeri z uspehom v velikem matičenjaku naravnost odlični. Medtem ko sem v matičenjaku dobil le od 25 do 65 % oplojenih matic, se je tukaj uspeh povečal na 60 do 100 %. V pojasnilo naj omenim lanski uspeh. Matice sem vzrejal v treh serijah. V prvi seriji se mi je od 7 matic oplodilo 6, v drugi od 16 14 in v tretji od 12 vse. Od skupno 35 mladih matic se jih je torej sprašilo 32 ali 91,43 %. Ni pa vedno tako.

Te družinice sem postavljajl v začetku v panje s petimi ali šestimi sati, kjer so se do jeseni okrepile, potem pa so ostale v njih tudi pozimi. Spomladi sem napolnil z njimi morebitne prazne panje, jih dodajal brez-matičnim družinam, z njihovo zalego sem krepil šibke družine ali pa jih puščal, da so rojile. Toda še vedno nisem zamenjaval matic, razen če sem v kakem panju naletel na staro matico, ki je bila že res nesposobna. Šele po vojni sem začel matice bolj sistematično zamenjavati, kajti prišel sem do prepričanja, da je ta stvar zelo važna.

Matice vzrejam še naprej v trisatnih prašilčkih, toda teh družinic ne prenašam več v panje na 5 ali 6 satov, ampak v medišča AZ-panjev. Da bi to bolje razumeli, moram pripomniti še neke stvari. Glavna paša je pri meni akacijeva, imam pa tudi travniško. Čebel ne prevažam. Zato začno moje matice omejevatı zalego že v avgustu in morebitni med spravljajo že v plodišče. Zato že okrog 20. avgusta točim. Družinam z mladimi maticami puščam še naprej satje v medišči, da ga varujejo pred veččami. Ostalim družinam, ki imajo dve leti stare matice, odstranim medišča in rešetke, na njihovo mesto pa porinem lesonitne plošče. Takrat prenesem v medišča družine z mladimi maticami in to vselej v drug čebelnjak, da se mi čebele ne vrnejo več na staro mesto. Da so družinice močne in da se bolje razvijajo, jim dodam nekaj zalege iz starih panjev in tudi krmim jih. Tako se potem lepo razvijajo, zlasti še takrat, kadar je kaj paše. Družine tudi prezimujejo v medišču in to bolje in varneje kakor pa v posebnih prašilnikih, ker se medsebojno obe družini v plodišču in medišču grejeta. Seveda dam tem družinam tudi ločilno desko, če je to potrebno.

Konec aprila ali v začetku maja, ko spustim čebele v medišče, združim obe družini v plodišču in medišču. To napravim tako, da vzamem družini iz plodišča staro matico z enim ali z dvema satoma zalege in z enim satom medu ter jih dam v prašilnike. Te prenesem potem v drug čebelnjak, da se čebele ne vračajo na staro mesto in da mi družine ne oslabe. Tam jih zložim drugega poleg drugega, da se med seboj grejejo in bolje razvijajo. Pri prestavljanju starih matic v prašilnike pazim predvsem na tiste družine, ki so se posebno izkazale. Gre mi za to, da postanejo te družinice čim močnejše. To dosežem tako, da jim dodam poleg zalege in hrane čim več čebel. Želim namreč, da bi mi te družinice rojile, saj jemljem matičnike samo od takih dobrih družin. Če je ugodno vreme, potem prenesem ob glavni paši ali pa kdaj pozneje te prašilnike domov in jih razmestim, kot sem že prej povedal, potem pa nadaljujem tako: če mi katera od omenjenih družin roji, jo najprej pregledam, da ugotovim, koliko ima matičnikov, ki jih lahko odvezam. Potem poiščem v roju matico, jo uničim, roj pa vrnem prašilniku. Takrat uničim matice v tolikih prašilčkih, kolikor matičnikov imam na voljo. Peti dan vsem družinam, ki sem jim uničil matice, potrgam matičnike, ki so jih potegnile, da bi jim naslednji dan lahko dodal goden matičnik iz že omenjene družine.

Če mi izbrane družine ne roje, uničim matice, potem pa pregledam peti ali šesti dan matičnike in uničim matice v drugih družinah.

Morda je vse to, kar sem navedel ob koncu, malo nejasno, zato bom dodal kratko pojasnilo:

1. Ne zamenjujem enoletnih matic, razen če so se pokazale popolnoma nesposobne. Prepričal sem se namreč, da so mnoge matice drugo leto še sposobnejše in boljše kakor pa prvo.

2. Matic ne zamenjujem jeseni, ampak spomladi iz treh razlogov:

a) spomladi mi zalegata dve matici. Čeprav sta obe družini morda nekoliko šibkejši, kakor bi bila ena sama, če bi ju jeseni združil, vendar obe skupaj nimata manj zalege, kakor bi jo imela ena družina. Pogosto pa je zalege več, celo mnogo več —

b) če bi združeval jeseni, bi moral spomladi zelo oslabiti družine, ko bi jim jemal zalego za prašilčke, poleg tega pa bi ostali prašilčki brez matice —

c) tako lažje odbiram matice prav iz tistih družin, iz katerih jih želim; tega pa ne bi mogel, če bi matice že v jeseni uničil.

3. Združevanje družin, ki so prezimile v istem panju, je zelo enostavno. Pri tem pa je važno, da se ne izgubi niti ena čebela.

4. Vsako pomlad se obe družini tako razvijeta, da sta dovolj močni. Z zalego takih družin ojačujem šibkejšo družino. Če pa to ni potrebno, napolnim še kak prašilček.

Zdaj pa naj končam. Mogoče se bo zdelo komu to moje delo zapleteno. Meni se zdi enostavno, ker se stalno vrti kakor v nekem začaranem krogu: prašilček, vzreja nove matice, medišče, plodišče, prašilček, uničenje stare matice. Najvažnejše pa je, da me doseženi uspehi popolnoma zadovoljujejo.

MOJ NAČIN ČEBELARJENJA — PODLAGA MOJIH ČEBELARSKIH USPEHOV

BRAT ADAM KEHRLE, BUCKFAST ABBEY

(Nadaljevanje)

Povsod, kjer je v navadi postavljanje panjev na prostem, se drže te posebnosti, da jih postavljajo v lepih dolgih vrstah in vse obrnjene v isto izletno smer. Tudi jaz sem delal nekdanj tako, toda kmalu sem odkril, da je imela taka ureditev zelo neljube gospodarske kakor tudi tehnične nevšečnosti. Čebele se gotovo veliko bolj zaletavajo, kakor so včasih domnevali.* V tem pogledu so sicer razlike med različnimi pasmami in rodovi, toda zaletavajo se vse. Če so na stojišču bolezni, bodisi čebelje zalege ali pa odraslih čebel, se širijo od družine do družine kar najhitreje, če so panji zloženi v skladanice ali če stojijo v vrsti. Sedaj je tudi že precej dognano, da je pri tem načinu postavljanja panjev zares nemogoče zanesljivo ocenjevati zmogljivost posameznih družin. Polni obseg zaletavanja pride najhuje do izraza po prevažanju na pašo na jesensko reso. Tam sem docela spoznal vse škodljive strani in posledice postavljanja panjev v vrste. Od leta 1922 dalje jih postavljam v skupinah, večinoma po štiri panje v eni skupini. Vsaka družina v posamezni skupini ima svojo izletno smer. V donosu ni prav nobene razlike, če je panj obrnjen proti jugu, zahodu, severu ali vzhodu. Tako postavljene družine so bolj mirne, manj nadlegujejo druga drugo, zlasti jeseni. Pri taki postavitvi panjev skoraj ne vemo za to, da bi čebele morale matice ali jo stisnile v klopčič, kar povzročajo zaletetele čebele. Postavljanje panjev v skupinah ima poleg tega še dragocene pred-

* V tem pogledu ugotavlja dr. K. Dreher, Mayen/Rheinland v »Steirischer Imkerbote« št. 11/1962 na strani 248 glede naše sivke, ko našteva njene lastnosti, zaradi katere je v Nemčiji tako zaželena, med drugim zlasti tudi njeno dobro uletljivost (Anflugtreue), ki jo ima sicer tudi nemška črna čebela, medtem ko te lastnosti nimajo italijanske, Kehrlejeve in deloma grške čebele.

nosti pri opravljanju, ki nam prihranijo mnogo truda in časa. Po dva panja ležita na lesenem podstavku-dvojčku v razdalji 20 cm drug od drugega. Drugi podstavek-dvojček je oddaljen od prvega približno 70 cm. Če opravljáš en panj, potem uporabljš drugega na istem podstavku za mizo. Podstavki-dvojčki leže na betonski plošči in s tem je zagotovljena vodoravna lega panjev. Zgornji rob plodišča je oddaljen od tal približno 60 cm in ima tako pripravno višino za opravljanje vseh del, kar je zelo važna ureditev, ki prihrani poklicnemu čebelarju mnogo dela in časa.

Nekdaj smo imeli do 100 panjev na enem stojišču. Danes se nam vendar zdi, da je najviše še rentabilno število 40. Naših 320 proizvodjalnih družin smo do sedaj razdelili na 9 stojišč z različnimi talnimi in pašnimi razmerami. Vendar je v vseh primerih glavna paša na detelji in jesenski resi. V jugozahodnem Devonu je veliko v tem, da smo navezani na omejene pašne razmere in da imamo poleg tega največ padavin v vsej Angliji, če izvzamemo primorje na severozahodu. Velečebelarji, ki imajo do 2000 družin, so v pokrajinah, kjer rastejo esparzeta in druge medovite rastline in kjer je komaj ena tretjina količine naših padavin. Jugozahodni Devon torej ni noben paradiž za čebele in se more v njem splačati samo intenzivno čebelarjenje.

Ob dolgoletnih opravilih pri čebelah spozna poklicni čebelar čisto marsikaj, kar ostane znanstveniku v laboratoriju in mnogim čebelarjem večinoma prikrito. Kaka na posamezne primere omejena praktična izkušnja zbuja zares vedno nevarnost za zaključke, ki zgubijo v široki stvarnosti pričakovano veljavnost in se izkažejo sem ter tja celo za popolnoma zmotne. Praktični čebelar mora v borbi za svoj obstanek vedno strogo stvarno misliti in ravnati, posebno pri opravljanju mora ostro razlikovati med nebistvenim in bistvenim, mora se tudi varovati pred vsako pristranostjo. Eno je vendar gotovo: zamudil ne bo nobenega opravila, ki bi moglo tako ali drugače zanesljivo in bistveno vplivati na uspeh njegovih prizadevanj. Brez dvoma poznam večino načinov čebelarjenja. Mnogo sem jih v preteklih letih dodobra preizkusil. Do nekdanj se je angleški čebelar zanesel na najbolj grobe panje vseh vrst. Nič ne tajim, da se je tu pa tam kako nasilje navidez posrečilo, toda veliko večkrat je prav gotovo odpovedalo in je neredko prineslo več škode kakor koristi. Če bi nam bilo dano, da bi z neko mero gotovosti naprej določili vreme in pašo, bi bil marsikateri drzni obratovalni poseg gospodarsko upravičen. Tako pa ostane večina takih posegov za zmeraj stvar sreče dvomljive vrednosti. Mnogi teh prebrisanih manevrov gotovo zabavajo navdušenega čebelarja, toda poklicni čebelar se ne sme spuščati v take stvari. Na nek zanesljiv in trajen donos mora usmeriti svoj način čebelarjenja, pri čemer mora čim bolj izključiti vse slučajnosti.

Čeprav je naše čebelarstvo prav gotovo intenzivno, se opira način čebelarjenja na najenostavnejše in najelementarnejše osnove kakor tudi na strogo izogibanje vsakega dela, ki ni nujno potrebno. Zares je čudno, kako malo ima čebelar takih možnosti, ki ugodno vplivajo na stanje in uspevanje čebelje družine in s tem na končni uspeh čebelarjenja. Ne moremo se izogniti dejstvu: **naše prizadevanje je stvarno omejeno na pametno in skrbno oskrbo.**

Naše opravljanje glede na letni čas

Od začetka oktobra do 1. marca prepuščamo čebele njihovi usodi. Često mine vsa zima, ne da bi si ogledal kako zunanje stojišče. Vse družine preskrbimo jeseni z ustrezno količino zimske zaloge, v glavnem z medom; panje in strehe pritrdimo z žico na lesene podstavke. Tako mi ne povzročajo najhujši viharji nobenih skrbi. Začetek marca hitim s čiščenjem podnic in z bežnim pregledom stanja posameznih družin.

Večina naših čebeljih stojišč ima 40 panjev. Zato imamo ustrezajoče število rezervnih podnic. Vsako jutro se peljemo k drugemu zunanjemu stojišču in izmenjamo tam podnice. Umazane podnice vzamemo domov, jih očistimo v vreli vodi in čez noč posušimo. Do srede marca je navadno to delo opravljeno. Do tedaj je tudi dovolj toplo za bežen pregled in za zožitev družin na tisto število satov, ki jih dobro zasedajo. Zapišemo si moč vsake družine, dalje, katere družine so potrebne pomoči oziroma katere so premočne, da jih nekaj tednov kasneje izenačimo.

Izenačevanje in izmenjava matic

Konec marca sledi izenačevanje in izmenjava matic. Obe opravili izvršimo z enim delovnim obhodom. Zaradi izmenjave matic je treba že tako poiskati večje število matic in tako je mogoče opraviti oboje istočasno najboljše in z najmanjšo zamudo časa. Razumljivo je, da more slediti v tem času izenačevanje samo takrat, če pride v poštev več stojišč. Presežek čebel in zalege vzamemo s seboj od enega stojišča do drugega in je tako izključen povratek pašnih čebel v matični panj. Tako je izenačevanje veliko bolj zanesljivo in učinkovito. Uspeh je v vsakem primeru vnaprej določen.

Izenačevanje družin v tem času imam za enega najvažnejših ukrepov našega načina čebelarjenja. Prednosti so mnogostranske, obratovalno-tehnične in gospodarske. V naslednjem razvojnem obdobju lahko obravnavamo vsako stojišče povsem kot enoto. Če potrebuje ta ali ona družina več prostora, velja to za vsako družino. To izredno poenostavlja oskrbovanje vsakega stojišča. Nobena stvar ne zahteva pri velikem čebelarskem obratu več dela in izgube časa kakor družine, ki so v razvojni dobi pred glavno pašo podpovprečno oziroma nadpovprečno močne. Slabe družine, ki so prepuščene same sebi, ne dosežejo navadno nikdar potrebne moči do glavne paše — razvijejo se često šele na račun paše. Nasprotno zapravljajo premočne družine svojo moč često v praznem izrojevanju, še preden se začne paša. S tem ukrepom dosežemo vrh tega gospodarsko prednost odločilnega pomena. Premislek nakaže, izkušnja pa dokaže, da mora biti taka skupna moč družin za časa glavne paše večja, kar dejansko tudi je, kakor bi bila sicer, če ne bi bilo izenačevanja. Ta resnica se zrcali samoumevno na otipljiv način v končnem uspehu — donosu medu.

Splošna izmenjava matic sledi v marcu, kajti v tem letnem času zahteva najmanj dela in prav nič ne slabi družine. Nasprotno je takrat, če se ta ukrep izvaja poleti. Matica doseže svojo polno moč in je najrodovitnejša v letu po svojem rojstvu in zdi se, da ne more pokazati svoje polne moči zaleganja v poletju, v katerem se je izlegla. O tem dejstvu bo morda

marsikdo dvomil. Vsekakor dokazuje naš obrat s prostornimi plodišči in pozno pašo vedno znova, da je ta trditev pravilna. Če dodamo v tej letni dobi prej preizkušeno matico, ki je hkrati v polni mladostni moči, pospešimo spomladanski razvoj tako kakor z nobenim drugim ukrepom.

Ne bi rad delal vtisa, da menjavamo matice samo v marcu. Gotovo je, da jih splošno menjamo v tem času, toda **če je potrebno, storimo to pri posameznih družinah v vsakem času.** V sili uporabimo tudi na novo sprašene matice, če so recimo rezerve iz prejšnjega leta izčrpane. Vsekakor uporabljam nerad novosprašene matice zaradi prej navedene škode in zaradi težav, ki jih čebele nerade sprejemajo. Čeprav sem, odkar čebelarim, preizkusil vse omembe vredne metode dodajanja, med njimi tudi take, ki so komaj znane v Nemčiji, ne poznam nobene, za katero bi mogel trditi, da je zanesljiva, če dodamo na novo sprašene matice. In take čebelarji večinoma dodajajo kljub velikim izgubam.

Moji nazori in mnenja glede dodajanja matic so znani. Objavljeni so bili v nemščini pred 10 leti. Zapisal sem jih pred približno 20 leti, preizkušal pa 30 let. Odkar so bili objavljeni, sem imel nadaljno priložnost, da sem preizkusil svoje nazore glede različnih pasem in križancev, s katerimi do takrat nisem imel nobenih izkušenj. Nadaljnji izsledki potrjujejo pravilnost mojega prejšnjega mnenja. O kakšnem sovraštvu med pasmami, o čemer se večkrat govori, nisem mogel najti nikoli nobenega potrdila. Vsekakor ni nobenega dvoma, da so mlade matice določenih pasem znatno bolj nervozne kakor sicer in da take matice lahko vzbujajo sovražno razpoloženje in jih čebele vsak čas lahko uničijo. Toda to je nadaljnji dokaz, da je moja splošna izkušnja pravilna.

Kratko povzeto: **Sprejem matice ni odvisen od vonja, temveč od njenega vedenja.** Zrela matica, torej taka, ki že dovolj časa zalega, se vede bolj mirno in se lahko doda z absolutno zanesljivostjo, pri čemer lahko opustimo popolnoma vse varnostne ukrepe, za katere so doslej mislili, da so **neobhodno potrebni.** Njen vonj — ali vonj družine ne igra pri sprejemanju nobene vloge, temveč izključno vedenje matice. To vedenje pa je odvisno od stanja matice v času, ko jo izpustimo. Komaj sprašena matica, ki je šele začela zalegati, je nervozna in se lahko prestraši. Najmanjša motnja, vsako odpiranje panja lahko ogroža njeno življenje. Za nekaj tednov se njeno življenje temeljito spremeni. Njene kretnje so bolj mirne, dostojanstvene, njene reakcije ravnodušnejše. Ko je zalegala že kake štiri tedne, je popolnoma zrela. Vrhunec svojih zmogljivosti doseže, kakor sem že poudaril, šele v naslednjem letu, toda v svojem vedenju ne kaže v bodoče nič več bistvenih sprememb. Rok, katerega sem navedel za dosego popolne zrelosti — 4 tedne — je treba nekoliko podaljšati pri maticah s prirojeno nervoznostjo ali pri določenih lastnostih. Po moji izkušnji zadostuje v skrajnih primerih čas dveh mesecev.

V modernem čebelarstvu pač ni nič bolj mučnega kakor izguba visoko vrednih matic, katerih vzreja je stala mnogo dela, časa in denarja. Posledice izgube so čestokrat še usodnejše. Pokažejo se najbolj ob koncu paše in pri točenju.

Pri splošni izmenjavi matic meseca marca se peljemo vsako jutro najprej na plemenilno postajo, kjer so se matice prejšnje leto sprašile in

kjer so prezimile ter so medtem istočasno prestale prvo preizkušnjo na štirih Dadantovih polovičnih satih. Zima na Dartski pušči je zelo snežena, mrzla in ostra. Prva preizkušnja v majhnih družinicah je torej zelo stroga. Mlade matice, ki jih vsakokrat potrebujemo za zamenjavo, denemo določenega dne v majhne žičnate matičnike. Dodamo jim štiri čebele spremljevalke in sladkorno testo. Na zunanjih stojiščih damo na enak način stare matice v matičnice in jih še isti večer dodamo brezmatičnim plemenilčkom, kjer ostanejo do srede maja. Mlade matice dodamo s spremljevalkami takoj po odvzemu starih matic proizvodnim družinam v žičnatih matičnikih, ki so zaprte s sladkornim testom. Čebele jih v nekaj urah osvobodijo. Takoj nato prevzamejo matice svoje redno delo, kakor da se ni nič zgodilo. Če bi bilo iz kateregakoli razloga zaželeno, lahko pregledamo družine brez vsake nevarnosti, kadarkoli želimo, celo že istega dne, ko so bile matice dodane. To sem že večkrat napravil. Doslej še nismo doživeli, da bi bili ob matico, ki smo jo tako dodali bodisi spomladi, poleti ali jeseni, razen če je bila brez naše vednosti v kakem panju nesprašena matica, kar se tu pa tam zgodi.

Po moji sodbi je ta metoda dodajanja kakor tudi ustrezna rezerva prej preizkušenih matic ključ za naš uspeh. Brez zanesljive metode dodajanja ostane gospodarski uspeh modernega čebelarstva prepuščen zgolj slučaju. Ne glede na vreme in pašo, na kar ne moremo nič vplivati, je matica izvor uspevanja in zmogljivosti družine. Z dodajo popolnoma dozorele matice moremo obnoviti glavno gonilo v življenju družine, to družino pomladiti in jo stalno obdržati na višku njene storilnosti. Absolutno zanesljiva metoda dodajanja matic je torej neizogibna nujnost vsakega načina čebelarjenja.



Ena izmed Kehrlejevih plemenilnih postaj

TRI ZANIMIVA PISMA SLOVENSKIH ČEBELARJEV IZ AMERIKE

NEKOLIKO ODGOVORA

M. B. Nickelson, La Jara, COL., U. S. A.

V zadnji številki lanskega Slovenskega čebelarja se je tov. Virmašan iz Škofje Loke v svojem članku nekoliko obregnil vame. Ni nič hudega. V lastno obrambo pa moram odgovoriti. Tov. Virmašan pravi: »Ako bi bil ostal doma, bi bil čebelaril v AŽ-panjih.« To pa je čisto gotovo, saj sem bil



Čebelar Nickelson pri svojih panjih z nizkimi nakladami

velik zagovornik AŽ-panjev. Je pač tako: držimo se enega, dokler ne vemo ali ne zmoremo kaj boljšega. Tudi s črnim kruhom sem bil zadovoljen, dokler nisem vedel, da je bel boljši. Predno sem pričel z lastnim čebelarškim podjetjem, sem bil v službi na več velikih čebelarstvih, kjer smo imeli včasih v kratki sezoni povprečen pridelek okrog 200 in celo 300 funtov na panj z dnevnim donosom od 20 do 25 funtov. Tudi na mojem čebelarstvu, kjer smo pridelovali med v belem satju, smo večkrat dobili okrog 200 in neko leto celo 260 funtov na družino in to v kratkem času.

Za primer vzemimo 1000 AŽ-panjev in 1000 ameriških s povprečnim donosom po 200 in z dnevnim okrog 20 funtov. V enem tednu bi bili AŽ-panji docela polni. To bi bila približno ena tretjina pridelka. Kako bi odvzeli toliko medu v najkrajšem času in dali čebelam potreben prostor, ne da bi bili prikrajšani za pridelek? Po mojem mnenju je to skoro ne-

mogoče. Ameriškim panjem pa dodajamo naklade po potrebi. To je čisto enostavno in hitro opravilo, pri katerem ni treba razburjati čebel in jih motiti pri njihovem delu. Ko začne paša pojemati, začnemo točiti. Jemanje medu iz amerikancev je jako preprosto. Že več let uporabljamo vatrane pokrove, ki jih poškopimo s karbolno kislino. Z 12 takimi pokrovi odženem čebele iz naklade tako hitro, da morata dve osebi odnašati satje. Ta način je razširjen skoro povsod po Ameriki. Če delamo pravilno, čebel ne poškodujemo in niti ne razburjamo. Jemanje medu iz AŽ-panjev pa je počasno in mučno opravilo. Tudi tukaj imamo več slabih kot dobrih letin. Ako ni paše, ni pridelka, pa naj čebelarimo v kakršnikoli že panjih. Ob dobrih letinah, kot sem jih zgoraj omenil, pa je AŽ-panj skoro ne-uporaben.

Čebelarji, ki so z AŽ-panji zadovoljni, naj le čebelarijo v njih. Zado-voljnost je pač tisto, kar iščemo v življenju. V dolgih letih svojega čebel-arjenja sem si pridobil marsikako izkušnjo. Mlajši čebelarji teh še nimajo. Želim pa jim, da bi jim bile v korist, kot so bile meni.

Prilagam 6 slik — del mojega čebelarstva. Če boste priobčili moj članek, jih lahko uporabite. Na njih lahko vidite, da uporabljam nizke standardne naklade za pridobivanje medu v satju. Želim vam uspešno čebelarsko leto in mnogo medu.

PISMO IZ KANADE

Ivan Grdina nam piše iz Vancouvra: »Oprostite mi, ker se tako dolgo nisem oglasil iz te daljne Kanade. Berem vaš list zdaj skoraj tretje leto. Naročila mi ga je moja nečakinja Ivanka Mazi iz Prevalj pod Krimom. Tam sem doma, tam sem se rodil. Nekaj mladostnih let sem preživel doma, nakar sem prijel za popotno palico ter odšel, skoro še kot mladenič, čez široko lužo. Proti severu smo »jadrali«, na drugo stran naše zemeljske oble. 1. september 1928. je bil, ko je pred dolgimi 35 leti izginila za obzorjem moja domačija — slovenska zemlja. Imel sem pekarno 30 let, zdaj jo je prevzel moj sin, ker sem šel v zasluženi pokoj. Čas si krajšam s čebelami. Vesel sem jih in zelo me zanimajo. Dolge ure posedam pri svojih panjih in opazujem to žival in njih živčav. Vreme me pri tem najljubšem opravilu prav nič ne moti. Vašega Slovenskega čebelarja berem z zanimanjem. Vedno težko čakam pismonoša, ki mi ga prinese vsak mesec okrog 10. Kadar se poglobim vanj, mislim, da sem pri Vas in da se pogovarjam z Vami, slo-venski čebelarji. Bil sem pri Vas v domovini pred tremi leti, toda kratek obisk mi ni dovolil, da bi obiskal Vašo upravo. Ob naslednjem obisku, bodite prepričani, ne bom šel mimo Vaše hiše, ne da bi se oglasil. Poslal sem Vam stenski koledar za 1964, hkrati pa ček za 15 kanadskih dolarjev na račun naročnine za nazaj in naprej. Čestitam Vam vsem, ki pomagate Slovenskemu čebelarju. Vem, da je postal le z Vašo vsestransko pomočjo in trudom to, kar je. Želim Vam dobro letino, zdravje Vam in Vašim čebelam ter mnogo veselja vsem članom Zveze. Prihodnjič Vam pošljem sliko naših tukajšnjih čebelarjev. Pozdravljam vse slovenske čebelarje

Ivan Grdina.«

Anton Slak iz Clevelanda piše:

»Že več let sem naročnik Slovenskega čebelarja, zato se obračam na uredništvo in upravo Vaše organizacije z željo, da se tudi letos naročim na Vaš list. Pismu prilagam dva dolarja za naročnino. Če bo to premalo, pa me obvestite, da še pošljem. Knjigo »Sodobno čebelarstvo« II. del že imam. Knjiga je zaradi obsežnega zgodovinskega opisa precej obširna. Če boste imeli še kaj zanimivih čebelarskih knjig, me obvestite, da jih bom naročil. Posebno bi me zanimalo, če bi napisali kaj o tukajšnjem čebelarjenju in čebelarjih. Pravih čebelarjev tukaj še nisem spoznal. Z nekaterimi sem prišel v stik, vendar jih ne morem primerjati s pravimi čebelarji, ker imajo samo po nekaj panjev ali škatel in zelo malo znanja o čebelarstvu. Šele sedaj sem spoznal, zakaj se v mestu Clevelandu pojavlja toliko rojev brez gospodarjev, da imajo večkrat policija in celo gasilci delo z njimi. Na tak način sem tudi jaz prišel do čebel. Lansko leto je huda zima uničila tudi pri nas zelo mnogo čebeljih družin, letos pa je bila zima bolj ugodna zanje.

Tukaj v mestu je zelo dobro za čebelarjenje, vendar je na farmah izven mesta še boljše. Čebel ni treba nikoli hraniti s sladkorjem zaradi slabe paše. Tega ne dela pri nas noben čebelar, čeprav je sladkor zelo poceni.

Pri prvem izletu 3. januarja letos sem opazil, da so čebele kljub primerni hrani s trebežem zelo ponesnažile panje in bližnjo okolico. To mi je dalo misliti, da jih bom jeseni kljub temu dokrmil s sladkorjem, kakor sem jih doma.

Zelo rad bi čebelaril v AŽ-panjih, toda tukaj se ne dobijo. Imam nekaj ameriških panjev, kar pa se mi zdi velik korak nazaj v primeri z AŽ-panji. Zdi se mi, da niso nič boljši kot kranjiči, v nekih primerih celo slabši. Zelo so nepraktični za prevoz, za vzimljenje, za dodajanje hrane, ne moreš jih zložiti v čebelnjak in ne moreš čebel pregledati, če imaš na panju nastavke.

Jaz sem prepričan, da bi se AŽ-panj tukaj hitro uveljavil, če bi kak čebelar začel v njem čebelariti. AŽ-panji so pripravljeni za prevoze, kar lahko človek izkoristi sebi v korist. Tukaj so na voljo zelo cenena prevozna sredstva, tako imenovani »trailerji«, ki bi bili zelo pripravljeni za prevoz AŽ-panjev, ker jih ne bi bilo treba razkladati. Ti »trailerji« bi obenem služili za čebelnjake in za shrambo ter stanovanje čebelarju. Kakor sem povzel iz raznih listov, je v Kaliforniji 60 takih tovarn, ki jih po želji izdelujejo.

Rad bi vas tudi vprašal, kako so se v Sloveniji obnesli ameriški panji. Mislim, da se ni bati, da bi spodrinili AŽ-panje. Sam bi si nabavil AŽ-panje, toda kako priti tukaj do njih? Iz Ljubljane pa si jih menda ne izplača naročiti, ker je prevoz predrag. Morda pa tudi ne, če bi jih poslali kot vzorce brez carine. Prosim, poizvedite in mi sporočite. V ameriških panjih pa nikar ne poskušajte čebelariti, dokler nimate Amerike doma.

Pozdravlja Vas Anton Slak«

NAŠA PASISČA

Pri nas so pasišča še vedno star, nerešen in pereč problem. Ker nimamo čebelarkega zakona in predpisov o prevažanju, prihaja stalno do sporov med domačimi čebelarji in prevaževalci. Včasih je težko reči, kdo je kriv. Navadno greše oboji. Domačini so včasih preveč občutljivi in zaradi nekaj domačih panjev ne puste nikogar v bližino. Prevaževalci pa so pogosto brezobzirni, saj postavljajo cele skladanice panjev prav pred nos domačim čebelarjem. Zdi se nam, da bi se morala prav tu močneje oglašati čebelarska morala in veljati dobri stari in nezapisani običaji: lepa beseda lepo mesto najde.

Pogosto smo že grajali veliko napako naših prevaževalcev, ki kopičijo cele grmade panjev na enem samem mestu, čeprav bi imeli kak kilometer stran še boljše pašo. Spomnimo se samo na lanske žepkovo pašo v Liki. V Malovanu je bilo menda več tisoč panjev v neposredni bližini železniške postaje. Nekaj kilometrov stran je bila odlična paša, pa prav nobenih čebel. Da so zložili svoje čebele na postaji tisti čebelarji, ki so jih pripeljali po železnici, je še nekam razumljivo. Prav gotovo pa je treba grajati tiste, ki so jih pripeljali s kamionom iz daljne Slovenije in — zložili pri postaji. Dva kilometra od postaje pa je bila še boljše paša — in nobenih čebel.

Spominjam se, da sem pred leti odkril v Srbiji akacijev pasišče. Ni bilo za večje število panjev, ker so bili to majhni akacijevi nasadi ob mejah. Prvo leto smo pripeljali le 3 vagone čebel. Drugo leto jih je bilo že 15, tretje pa kar 32. Sam sem moral zbežati drugam. Prevaževalci so opustili celo svoja stara in mnogo boljše akacijeva pasišča v Vojvodini in Bački ter slepo drveli na naše pasišče, ker so slišali, da smo prejšnje leto dobro točili. Mnogi prevaževalci si še danes mislijo: »Če je za njega dovolj paše, jo bo tudi za mene!« Tu bo treba še mnogo vzgoje.

Naše čebelarske organizacije so v tem pogledu že mnogo storile. Spomnimo se

samo čebelarskega društva v Novi Gorici in v Murski Soboti, ki sta doslej širokogrudno razdeljevali pasišča prav vsem proslcem, včasih celo na škodo svojih čebelarjev. Taka društva je treba zares pohvaliti. Po njih bi se morala zgledovati tudi druga. Letos je izdalo čebelarsko društvo v Murski Soboti dovoljenja za 4500 panjev, čebelarsko društvo v Gorici pa za 5000. Ugodili so vsem proslcem. Dovoljenja iz Sobotice se končajo takole: »Zelimo Vam, da bi se prijetno počutili med tukajšnjimi čebelarji in da bi dosegli čim večje uspehe.«

Danes priobčujemo dva zanimiva članka o pasiščih. Upamo, da se bo še kdo oglasil in pomagal reševati ta zares pereč problem.

GORISKA AKACIJA

V soboto 8. aprila 1964 se je sestal stari in novi upravni odbor čebelarskega društva v Novi Gorici. Pozno smo se sestali zaradi tega, ker so hoteli nekateri čebelarji v Ajdovščini ustanoviti novo društvo. Čebelarsko društvo v Novi Gorici se s tem ni strinjalo zlasti zaradi tega, ker se bo ajdovska občina pridružila novogoriški. Tako bi imeli v eni občini kar dve čebelarski društvi. Po razpravljanju se je čebelarska družina na ponovnem občnem zboru soglasno izrekla za staro novogoriško čebelarsko društvo.

Na seji odbora so med drugim razpravljali o letošnjih pasiščih. Ugotovili so, da je v Volčji dragi in Šempetru pri Gorici zaprosilo toliko čebelarjev za akacijeva pasišča, da bi morali poleg domačih čebelarjev postaviti na dolžini treh kilometrov okoli pet tisoč panjev čebel. Domačini pa pasejo tam že sedaj okoli 400 AZ-panjev čebel. Razen tega pripelje svoje čebele tudi Agromel. Mnogi prevaževalci pripeljejo čebele brez dovoljenj. Vsi ti iščejo poznanstva in zveze pri raznih ljudeh — uslužbenih, kmetih itd.

Domači čebelarji se zaradi velike nediscipliniranosti črnih prevaževalcev

unikajo. Takoj ko odcveti češnja, prepeljejo svoje čebele drugam.

Zaradi interesov prevaževalcev samih priporoča društvo, naj vsak prevaževalec zaprosi pri čebelarstvu za pasišče. Društvo vodi poseben kataster, po katerem razdeljuje pasišča vsem brez izjeme. Po češnjevi paši tukaj nimamo nobene paše več. Tisti, ki pripeljejo čebele zgodaj spomladi, izgubijo navadno mnogo čebel v sadovnjakih, ki jih skoraj redno škropijo. Prav v tem času pa je potrebna čebelarjem umna čebelarjeva roka in nega. Tudi pitanja na zalego pri teh čebelarjih ni. Vprašamo se, kaj imajo taki črni prevaževalci od tega, da preganjajo čebelarje domačine od doma? Res malo čebelarskega duha in zavesti je pri takih ljudeh! Iz pohlepne sebičnosti prihajajo skozi zadnja vrata z raznimi dvomljivimi vezami k nam. Vprašujemo se, če je potem sploh potrebna čebelarska organizacija.

Domačim čebelarjem, ki podpirajo taka hotenja iz koristoljubja, lahko očitamo, da to nima z moralno in dostojnostjo nobene zveze. Tak čebelar moralno in materialno škoduje naši organizaciji.

Na seji upravnega odbora so določili zopet komisijo za razdeljevanje pasišč, ki se je dne 22. aprila 1964 sestala v Volčji dragi. Delo komisije je bilo tudi letos zelo težko. Hotenja posameznikov je zelo težko vskladiti z interesi celote. Navadno slede intervencije in očitki: »Kam ste me pa postavili!« Vse se drži železnice ter glavne ceste in večini je žal za stroške za prevoz s kamionom.

Upajmo, da je komisija tudi letos opravila svoje poslanstvo v duhu pravičnosti. Zavedajte se, tovariši prevaževalci, da odloča pri našem čebelarskem društvu kolektiv in ne posameznik! Vsakdo, ki vam ponuja tukajšnja pasišča, pa je egoist z zlobnimi nameni, da bi izkoristil vas in celoto. Napišite na list papirja svojo prošnjo in ugodili vam bomo. Ne bo vam treba prositi niti Petra, še manj pa Pavla. Vsakdo, ki bo to upošteval, ne bo vozil čebel na kup in domači čebelarji bodo zadovoljni. Tovarishi, tega se držimo! V organiziranem delu je moč in tudi gmotna korist za posameznika. Seveda pa je res, da zahteva taka disciplina od nas tudi dolžnosti. V slogi je moč! Poglejmo našo čebelo pa bomo videli, da je to res!

Kranjc Ivan

JAVNO PISMO

V naši vasi nas je sedaj šest čebelarjev, ki čebelarimo z manjšim številom panjev. Neki pregovor pravi: »Trpeti in molčati je največja umetnost.« Mi že več let trpimo in molčimo, medtem ko tuji čebelarji dovažajo svoje čebele med naše čebelnjake. Kar čez noč pridejo kakor tihotapci, ne da bi nas kaj vprašali. Dovažajo jih že zgodaj spomladi, ko še ni nobene izdatne paše, da lahko čebele prej kot na cvetlicah poiščejo zatočišče v naših panjih. Bilo je l. 1959. Paša je prenehala in kmalu so tuji čebelarji odpeljali svoje čebele. Mislim sem si tedaj, da bo že boljše. Toda nekega dne sem opazil v svojih panjih roparice, toda nisem mogel ugotoviti, od kod so. Šele čez nekaj časa sem opazil, da so na enem stojišču ostale tuje čebele. Potem sem šele opozoril tistega gospodarja in mu naročil, naj pove čebelarju, da mora čebele odpeljati. Seveda je bilo že prepozno, ker so mi dva panja popolnoma izropale in družini uničile. Družini sta ostali brez matice in seveda tudi brez zalege. Kar je bilo v panjih še čebel, so bile tako bojevite, da jih nisem mogel niti omesti iz njih, da bi se izprosile v druge panje.

Lani je samo en čebelar pripeljal svoje čebele k nam na pašo in še tega ni bilo treba. Po končani paši okrog desetega julija so začele njegove čebele tako močno ropati, da sem ga moral opozoriti, naj čebele odpelje.

Včasih sem točil med golorok in golglav. Lansko leto pa sem moral imeti na glavi čebelarsko kapo in z veliko težavo sem jemal medene sate, ker so bile čebele močno razdražene zaradi ropanja. Tako je bilo tudi drugod.

Čas je, da bi bilo enkrat že konec tega netovariškega ravnanja. Nisem sicer proti prevažanju čebel na pašo, toda treba bi bilo prej ugotoviti, če je in kje je zares izdatna čebelja paša. Šele potem naj bi prišli tuji čebelarji na pasišča. Čebelja paša se je pri nas v zadnjih letih zelo poslabšala. S čiščenjem gozdov so uničili veliko medonosnih rastlin. Zlasti češminje in krhliki so izsekavali, ker so odkupovale njihovo lubje kmetijske zadruga. Veliko čebelje paše pa so uničili na državnem posestvu v Godoviču, kjer so večji del travnikov in njiv spremenili v pašnike za živino.

Ignacij Pišljar,
Godovič pri Idriji

novice iz čebelarškega sveta

Cvetni prah, nosema in dolgoživost čebel. Iz poročila Bavarskega čebelarškega zavoda v Erlangenu za leto 1962, ki so ga sestavili dr. Böttcher, Weiss in Hirschfelder, povzemamo nekatere ugotovitve njihovih poizkusov, ki obravnavajo učinek hranjenja z beljakovinskimi dodatki na življenje čebel. (Imkerfreund, 1965, št. 5.)

Izkušnje so pokazale, da se okužijo mlade čebele popolnoma z nosemo le tedaj, če po rojstvu lahko uživajo cvetni prah ali njegove nadomestke.

Srednja življenska doba čebel, ki niso prejemale beljakovin in niso bile okužene z nosemo, je bila v primerjavi s čebelami, ki niso prejemale beljakovin, a so bile krmljene s trosi noseme, enako dolga (24 dni).

Če so čebele lahko uživale obnožino dva dni, se je njihova življenska doba povečala na približno 55 dni. Pri tem se je pokazal učinek okužbe z nosemo. Okužene čebele so doživele le starost 54 dni. Če so dobivale čebele cvetni prah šest dni, so doživele povprečno 59, okužene 52 dni.

Če so imele čebele ves čas svojega življenja na voljo poljubno cvetnega prahu, so dosegle zdrave starost 66, bolne pa le 52 dni.

Končno so krmili čebele s sladkornim testom, ki so mu dodali 10, 25 in 50% cvetnega prahu. Najdlje so živele čebele, ki so dobile v testu 10% peloda (38 dni), najkrajše je bilo odmerjeno življe nje po nosemi okuženim čebelam (29–30 dni), ki so dobile 10 in 25% cvetnega prahu v sladkornem testu.

Preobilno hranjenje z beljakovinami čebele prav tako slabo prenašajo kot podhranjenost z beljakovinami. Iz poizkusov v Erlangenu je videti, da je dobra prehrana mladih, nekaj dni starih čebel s cvetnim prahom pomembna za podaljšanje njihove življenske dobe. Dobra oskrba s cvetnim prahom pa ustvarja tudi dobro podlago za razvoj noseme.

Navedeni poizkusi odgovarjajo na vprašanje, ali naj krmilnim pogačam ali drugi hrani spomladi dodajamo cvetni prah ali ne.

Omenimo naj še ugotovitev, da so se hranile s cvetnim prahom le do 12 dni stare čebele, starejše le v minimalnih množinah. Največ peloda so použile 5 dni stare čebele.

R. J.

Umrli je Ivo Antonioli. Dne 30. julija 1965 je umrl na Reki v 85. letu starosti učitelj v pokoju in znani jugoslovanski čebelarški strokovnjak Ivo Antonioli.

Čebelariti je pričel že kot učiteljskičenik. V 60-letni dobi čebelarjenja je preizkušal izredno mnogo. V letu 1900 se je dokončno opredelil na ameriški panj in mu ostal zvest do smrti.

Kot učitelj je služboval v raznih krajih v Dalmaciji, Slavoniji, Srbiji in Makedoniji. Povsod je posvečal veliko skrb vzgoji čebelarškega naraščaja. Vodil je nešteto čebelarških tečajev, imel mnogo predavanj v raznih krajih države, ustanavljal čebelarške organizacije itd. Pisal je članke v skoraj vse naše čebelarške časopise, izdal več čebelarških brošur in knjig. Kot zadnja njegova knjiga je izšlo »Privredno pčelarenje«, ki je doživeło leta 1954 že tretjo izdajo.

S slovenskimi čebelarji ni bil v najboljših odnosih, ker je kritiziral naš panj. Sam se je zavzemal za posebni nakladni panj, ki se imenuje Antonioličev panj.

Po napornem delu je bil v visoki starosti skoraj popolnoma slep. Kljub temu pa se je še vedno zelo zanimal za čebelarstvo — narekoval je čebelarške članke in si dopisoval s čebelarji. Z njim so izgubili hrvatski čebelarji odličnega strokovnjaka.

Rak

Kako kuha čebelar Košir vosek. Uporablja približno 20-litrski bakren lonec. Vanj postavi lesen kolobar s približno deset centimetrov visokimi nožicami ob boku. Kolobar pokrije z vrečvino in jo zatlači v lonec ob obodu. Nato vsuje vanj oprane, zdrobljene voščine do blizu vrha in jih pokrije z vrečvino. Nanjo navezne lesen kolobar z luknjicami in

z navzkriž priritima, močnima letvama. Končno pokrije lonec zaradi večje toplotne z dvodelnim pokrovom. Ta ima v sredini luknjo, kolikor zahteva stebriček, ki se z ene strani opira na kolobar z luknjicami, z druge strani pa na vzvod. Ta zopet tiči s krajšim koncem v luknji v zidu Koširjeve delavnice, na daljšem koncu pa visi utež, sprva lažji, potem pa težji, ko je potreben za večji pritisk. Vode je treba naliti toliko, da ne prekipi. Ogenj ne sme biti premočan. Ko se voda ohladi, plava na vrhu lep rumen voščen kolobar.

S. R.

Krmljenje čebel z invertnim sladkorjem se ni obneslo. Odrasle čebele so hitro umirale. Dr. Bailey je delal poizkuse, ki pa jih doslej še ni mogel pojasniti. Čebele, krmljene s takim sladkorjem, so pomrle še enkrat prej kot tiste, ki so uživale med. Postale so tudi grizave. Profesor Bailey je mnenja, da manjkajo potrebne mineralne in še druge snovi.

Beekeepers News

Schweizerische Bienenzeitung poroča o knjižnem škorpionu, ki ga najdemo včasih tudi v panjih med sloji papirja, s katerimi jih zapazimo. Podoben je majhni divji zverji s štirimi pari nog in s tipalkami, ki so daljše kot telo in ki se končajo v grozne klešče. List ga opisuje kot dobrotnika: sesa jajčeca voščenih moljev in drugih majhnih črvov, ličinke voščenih moljev, požira čebelje uši in pršice. Če bi ga mogli umetno vzrejeti, bi lahko uničil vse pršice.

Še o matični snovi. Dr. Buttler iz Rothemsleda v Angliji poroča, da preprečuje razvoj jajčnikov pri čebelah delavkah matična snov oziroma njeni hlapci, ne pa tako učinkovito vonj same matice. Niti matična snov niti matični vonj niti oba skupaj nista tako učinkovita kot dotik z matico. Razvoj jajčnikov preprečuje deloma tudi injekcija matične snovi, ne preprečuje pa, da bi čebele ne delale matičnikov. Kako sploh deluje matičja snov, še ni znano. Kemično formulo zanjo poznamo in matično snov lahko že sintetično pripravljamo. Z njo že uspešno preprečujejo rojenje.

Apicultural Abstracts

Dve izgubi. Avstrijski čebelarji so izgubili svojega dolgoletnega predsednika profesorja Emila Plankcha, ki je umrl lani septembra v starosti 68 let. Bil je več kot 25 let predsednik avstrijskih čebelarjev in predsednik XVI. mednarodnega čebelarskega kongresa na Dunaju. Dobil je mnogo odlikovanj tudi iz tujine za zasluge v čebelarstvu. V Švici pa je umrl predsednik nemško-švicarske zveze čebelarjev in vodilni čebelarski znanstvenik dr. Martin Hunkeler. Od leta 1918, ko je doktoriral z disertacijo o flori čebeljega črevesja, je skrbel za vladni čebelarski program in sestavljal načrte za vzrejo matice. Zelo ga bodo pogrešali francosko, nemško in italijansko govoreči čebelarji, ki so ga močno cenili.

Bee World, april 1963

Oglas znane trgovske firme Burt iz Gloucestra pravi, da čebele prezimujejo bolje v čebelnjakih, ki jih imajo v mnogih deželah srednje Evrope, kjer so zime precej ostre. Panji so v njih na toplem in na suhem. Čebele porabijo manj hrane in so spomladi močnejše, tudi je lažje glede primerne ventilacije. Napravili smo načrte za praktične čebelnjake, kakršne imajo v drugih deželah. Vanje lahko postavljamo panje z nakladami.

British Bee Journal

Izkušnje s prezimovanjem: Leta 1950 in 1951 so v Warwickshire in po vsej Angliji pomrle vse družine, ki so prezimovale na medu. Preživele so le tiste, ki so prezimovale na sladkorju. L. 1962—1963 so šle izgube v pozni zimi in v zgodnji pomladi 1963 na račun pomanjkanja jesenske obnožine. Zanimivo je, da družine niso padle v najhujšem mrazu.

Beekeepers News

Pomoč čebelarskim organizacijam. V Angliji pomagajo čebelarskim organizacijam, ki imajo manj kot 50 članov in so brez denarja, s katerim bi morale plačati predavatelja, tako, da jim posojajo brezplačno magnetofonske posnetke predavanj in filme. Tudi naši podjetni Mariborčani in menda tudi Celjani so si že omislili tako koristno napravo.

Čebelarski listi. Na svetu izhaja 126 čebelarskih listov v 41 državah.

Bee World

ZAPISNIK

9. redne odborove seje ZČDS v Ljubljani dne 9. aprila 1964

Poročilo o izvršenih sklepih smo soglasno odobrili.

Tečaj za mikroskopiranje bo 24. in 25. aprila. Predavala bosta dr. Nežka Snojca in prof. dr. Hubert Pehani. Republiški veterinarski inšpektorat nam je odobril dotacijo 200.000 din za izvršitev nekaterih prevzetih nalog. Čebelarica družina Ajdovščina bo ustanovila letos na Nanosu, Hrušici in v Trnovskem gozdu šest novih obveščevalnih postaj. Čebelarstvo tov. Rojca sta pregledala tov. Majcen in Cvetko. Odbor je sklenil, da ga ponudimo najprej tov. Rojcu, da ga odkupi, potem pa ostalim interesantom. Pregled knjižnice mora biti zaključen pred občnim zborom Zveze, ki bo 17. aprila v Ljubljani.

Na občni zbor Zveze bomo povabili Savez pčelarskih organizacij Jugoslavije, Zvezo čebelarских organizacij republike Hrvatske, Agromel, Medex ter vsa naša čebelarska društva, da pošljejo svoje delegate. Vabili bomo tudi sekretarja za kmetijstvo in gozdarstvo, veterinarsko inšpekcijo, Glavni odbor SZDL, zastopnike tiska in radia ter zastopnike ljubljanskega okraja in zastopnike republiške gospodarske zbornice.

Odbor je sklenil, da bomo organizirali izlet na Dunaj za vrtnarsko in čebelarsko razstavo.

ZAPISNIK

10. redne odborove seje ZČD v Ljubljani dne 28. aprila 1964

Poročilo predsednika o izvršenih sklepih smo sprejeli z odobravanjem. Tečaja za mikroskopiranje se je udeležilo 19 tečajnikov. Naši prošnji za dotacijo iz sklada za založništvo niso ugodili. Izlet na Dunaj bo organiziral tov. urednik. Na seji je prebral predsednik članek, ki je bil objavljen v Dolenjskem listu 23. aprila t.l. Da ne bi bila naša javnost napadeno informirana, smo poslali ured-

ništvu Dolenjskega lista pojasnilo, ki naj ga objavi v svojem listu.

Lesno mizarstvo podjetje na Vrhniki nam je na zahtevo vrnilo svoj čas posojeni denar v znesku 1.520.930 din. O odlikovanjih z redom Antona Janše bo sklepal 16. maja letos na svoji seji širši odbor, če bomo sprejeli do tedaj za predlagane odlikovance potrebne utemeljitve, kar zahteva pravilnik.

Pripravili smo nova pravila za Zvezo in čebelarska društva. O tem bo razpravljal širši odbor.

TAKO JE BILO NA KOZJANSKEM

Tudi naše čebelarje je občutno prizadela lanska katastrofalna zima, saj smo izgubili okrog 18 % čebeljih družin. Z dvojnimi močmi smo se zavzeli za preživele čebelice in naš trud so nam povrnila z donosi, ki niso bili slabši kot prejšnja leta. Točili smo enkrat skoro vsi, eni več, drugi manj. Ponovno smo se naučili, kako potrebno je pravilno in pravočasno zazimljenje čebel in krmljenje s sladkorjem. Pogumno smo delali in zimske izgube nadomestili z letošnjimi roji, tako da imamo sedaj enako število družin.

Z veseljem smo se tudi to leto odzvali vabilu na redni letni občni zbor 24. novembra 1965. Bil je v pisarni hmeljske sušilnice v Kozjem. Čebelarsko društvo Celje je zastopal tov. Franc Slander.

Tov. predsednik Spec je poročal, da smo opravili ves obsežni program dela. Čebelarska družina je napredovala za dva člana. Imela je 27 članov, od teh 21 naročnikov Slovenskega čebelarja. Predavanje je bilo eno, bila je tudi ena seja upravnega in nadzornega odbora. Ker smo na seji govorili o opravevanju ribeza na Kozjanskem, se je te seje udeležil zastopnik čebelarske družine Lesično tovariš Belak. Člani upravnega odbora so se sestajali potem še po potrebi. Tudi letos je družina skrbela za zamenjavo voska za satnice in družinski topilnik je romal od čebelarja do čebelarja. Članom je bilo žal, da se niso mogli udeležiti izletov, ki jih je prire-

dilo čebelarstvo društvo Celje, to pa zaradi neugodnih prometnih zvez za povratek. S kmetijsko zadruho smo ostali tesno povezani in rešujemo skupno vse čebelarstvo probleme. V sporazumu z njo bodo postavljali naši čebelarji čebele v nasade črnega ribeza zaradi opraveševanja.

Blagajnik tov. Kramer je poročal o dohodkih in izdatkih kakor tudi o premoženju. Na naš strokovni list naj bi se naročili vsi čebelarji, saj nam je najboljše kašipot k dobremu čebelarstvu.

Nadzorni odbor je vse pregledal in potrdil.

Razrešnici starega odbora so sledile nove volitve. Tov. Specu smo na lastno željo razrešili predsedništva. Ustanovil je čebelarstvo družino na Kozjanskem in kot predsednik dolgih triindvajset let neumorno delal in skrbel za njen napredek; z njegovim imenom je povezano vse delo družine od prvega dne obstoja. Naročnik Slovenskega čebelarja je bil celih 24 let. V znak hvaležnosti smo ga soglasno izvolili za častnega predsednika. Odbor mu je v imenu vsega članstva izrekel iskreno zahvalo s prošnjo, da nam bo še v prihodnje pomagal s svojimi nasveti. Vsi navzoči so mu ta dan izražali svoje priznanje in hvaležnost za opravljeno delo.



Dosedanji predsednik
kozjanske družine
tov. Spec

V novi upravni odbor so bili izvoljeni:

Za predsednika Kramer Franc, za tajnika Vovk Franc, za blagajnika Čebular Jože, za delegata za občni zbor društva pa Kramer Franc in Smalčič Martin.

Novega predsednika pristrčno pozdravljamo in mu želimo, da bi vodil našo organizacijo prav tako vzorno in uspešno kot njegov prednik.

Za leto 1964 je napravila družina nov načrt za napredek čebelarstva. Tovariš Slander je bil zadovoljen z udeležbo in z delom družine. Opisal je delovanje čebelarstva društva Celje in njegovo

prizadevanje za dvig čebelarstva ter strokovnega znanja. V kratkem predavanju je seznanil čebelarje z znaki nekaterih čebeljih bolezni.

Po zakuski smo prijetno razpoloženi zaključili zborovanje. V radiu so veselo prepevali in z zasneženega Bohorja je odmevala naša vedno lepa slovenska pesem. Vrhovi so žareli v rožnatem siju zimskega sonca in nas pozdravljali, ko smo se veseli in zadovoljni vračali na svoje domove.

IZ HRASTNIKA-DOLA

Čebelarstvo društvo Hrastnik-Dol je imelo 25. januarja svoj občni zbor. Še prej pa je ob koncu leta proslavilo mednarodni čebelarški teden s tem, da je uredilo v izložbenem oknu tov. Benetka Franja poučno razstavo o življenju čebel. Pri tem se je posebno izkazal tov. Zupančič Franc, ki je izdelal zelo nazorne slike iz življenja čebel. Ves čas so se ob tem oknu zbirali mladi in stari ter z velikim zanimanjem opazovali izložbo. Nič čudnega, v najhujši zimi smo videli v oknu krasno pomlad.

Občni zbor je imelo društvo v taboriškem domu. Odbor društva se je na to dobro pripravil. Poročila so pokazala razgibano delovanje društva, ki je poleg ostalega skrbelo tudi za čebele na starem Hrastniku, ki jih je opravljalo. Organiziralo je uspelo veselico v naravi in proslavo mednarodnega tedna. Poleg tega je sestavilo svoj sedemletni načrt, ki prikazuje izredno slabe pogoje za čebelarjenje v tem kraju (industrija, prah in plini). Zato bodo morali hrastniški čebelarji iskati medicino tudi v drugih predelih ter skrbeti za medeče rastline tudi v domačem kraju, če bodo hoteli boljše čebelariti.

Ob koncu so navzoči čestitali svojemu predsedniku tov. Vabiču Francu ob njegovemu 40-letnemu čebelarškemu jubileju in se mu zahvalili za vso pomoč v tem dolgem obdobju.

Po zaključku občnega zbora je tov. Senegačnik pokazal na platno nekaj lepih barvnih slik iz življenja čebel, potem pa smo se veselili, peli in rajali vse do jutra. Tov. Korbar pa je pri tem z vso svojo zdravniško ihto prodajal svoj novi izdelek matičnega mlečka in s tem poskrbel, da pri razigranem veselju tudi starejši niso bili prikrajšani.

H. B.

VALENTIN ČERNE



Nenadoma je umrl Valentin Černe, čevljar-ski mojster na Bledu, član in odbornik čebelarske družine Bled. Zapustil je svojo ljubo družino in drage čebelice, s katerimi je bilo povezano vse njegovo življenje. Čebelarska družina bo težko pogrešala njegove pametne nasvete.

Dragi Tine! Gotovo nisi slutil, ko si v jeseni 1963 pripravljaj svoje čebelice za brezskrbno zimsko spanje, da je to zadnjikrat. Takrat si se s svojim vnukom slikal pred čebelnjakom. Nisi slutil, da si na to sliko napisal oporoko: »Tudi Matjažek bo čebelar, ker se ne boji, če tudi kakšen pik dobi.«

Kako si bil priljubljen v bližnji in daljni okolici, je pokazal pogreb, ki se ga je udeležila velika množica ljudi in zasula s cvetjem tvoj prerani grob.

FRANC CEBIN



Nemila usoda je iztrgala iz naših vrst prvega od 51 članov — ustanoviteljev čebelarskega društva Ribnica.

Franc Cebin se je rodil 12. aprila 1881 v vasi Otavice pri Ribnici. Že v zgodnji mladosti je vzljudil naravo in opazoval njen razvoj in stalno obnavljanje. Velik del svojega življenja je posvetil naravi, saj si je temu primerno izbral tudi svoj poklic — bil je logar. Zaradi take ljubezni do narave pač ni prav nič čudnega, če si je že v rani mladosti nabavil čebelice, od katerih se ni ločil vse do svoje smrti.

Ko je odšel v zaslužni pokoj, je prebil večino svojega časa pri čebelicalah. Bil je praktičen in napreden čebelar, ki je svoje praktično znanje vedno dopolnjeval s teoretičnim in tako postal res sodoben čebelar.

MARTIN GILČVERT



Gilčvert Martin je umrl po dolgotrajni in hudi bolezni 15. oktobra 1963 v mariborski bolnišnici. Dne 18. oktobra 1963 smo ga pokopali na domačem pokopališču v Spitaliču, kjer se je tudi rodil 1. 1902 v znani Golobovi družini na Tolstem vrhu.

Začel je čebelariti v kranjičih takoj po prvi svetovni vojni še na domu pri svojih starših, pozneje pa je čebelaril v AZ-panjih. Bil je ves čas član čebelarske organizacije in zvest naročnik Slovenskega čebelarja. Strokovno in teoretično je bil zelo podkovan ter je pred leti, ko je pri nas živel pokojni profesor Rojšek, z njim tesno sodeloval ter si svoje znanje še razširil. V naši družini je bil ves čas, dokler je bil zdrav, izvedenec za čebelje bolezni. Okrog leta 1955 je zaradi nevarnosti čebeljih bolezni večkrat prehodil naš teren od žičkega samostana do Boča in od Lipoglavu do Prihove. Pri nas je vzrejal matice samo on.

Paša v Spitaliču je srednja, vendar ni imel pri čebelarjenju nikoli nobenega neuspeha. Živel je samo od čebelarstva, majhnega vinograda in sadovnjaka. S svojo natančnostjo je dokazal, da so mogoči uspehi tudi v malem in skromnem. Nikoli ni bil v težavah. Za čebelarja je vzgojil tudi svojega sina, ki mu je pomagal pri opravljenih od otroških let. Tudi ženo je naučil čebelariti in bo sedaj sama čebelarila, ker se je sin preselil in čebelari v bližnjih Konjicah. Tudi takrat, ko je bil v partizanih, je teklo čebelarstvo nemoteno dalje, saj ga je opravljal žena z otroki in okušala vse gorje, ki ga je prinesla vojna.

Vdovi Mariji Gilčvertovi in otrokoma želi čebelarska družina Loče pri delu prav take uspehe, kot jih je imel pokojni naš dobri in zvesti član, ki ga bomo ohranili v najlepšem spominu.

Čebelarska družina Loče

POROČILO ZA APRIL

April je bil, razen zadnje dekade, topel, bilo pa je precej padavin. Srednje mesečne topline so se gibale okoli 10° C, najnižje dnevne temperature so padle pod ledišče, najvišje so dosegle 24° C. Okoli 8. aprila je bila močna ohladitev in je povsod snežilo.

V prvi dekadi so na Primorskem in na Goriškem začele cveteti breskve in češnje, v ostali Sloveniji pa večinoma v drugi polovici meseca. V tretji dekadi so naše sadovnjake lepo pobelile cvetoče češnje. Vzcvetele so tudi prve slive, hruške in jabolane. Hladno vreme v zadnji mesečni tretjini je čebele oviralo, da bi izkoristile pašo na sadnem drevju in posebno češnje so ponekod slabo oprasene. Tudi oljna repica in borovnica nista nudili čebelam, kar bi ob lepem vremenu. Tu in tam se je že pokazalo nekaj kilogramov donosa, mesečni povprečni donos pa je +28,0 dkg. Družine so se v splošnem kar dobro razvile.

Dražgoše-Skofja Loka: Vzorci čebel, ki sem jih poslal na Veterinarski zavod v preiskavo na nosečo, so dali negativen izvid. Družine so oslabele, ker je ostalo zunaj veliko čebel, mladice pa se je še malo poglelo.

Lovrenc na Drav. polju: Okoli 20. aprila so močne družine že gradile satje. Zalega je na 5–8 satih.

Cezanjevc-Ljutomer: Donos v 3. dekadi je bil s češnje in oljne repice.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 40	— 60	— 40	—140	+10,0	25	12	1	191
Dražgoše—Šk. Loka . . .	— 50	—110	—170	—330	+ 6,5	20	12	3	142
Žerovnica—Postojna . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rogatec	— 40	+ 70	+210	+240	+10,0	29	8	1	164
Lovrenc na Pohorju . . .	— 80	—155	—120	—355	+ 9,4	24	13	0	161
Selnica ob Dravi	— 46	— 32	— 31	—109	+ 8,8	23	13	1	108
Lovrenc na Drav. polju . .	+ 15	— 35	+195	+175	+10,5	24	10	0	198
Cezanjevci—Ljutomer . . .	+ 50	0	+220	+270	+10,6	24	11	0	82
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota .	+150	—110	+250	+290	+10,9	22	10	0	165
M. Polana—Lendava . . .	+ 15	+220	+ 65	+300	—	20	9	0	145
Svibnik—Črnomelj	—115	+ 10	—170	—315	—11,1	26	10	1	134
Iška vas	+100	— 30	—180	—110	—	24	13	0	129
Škofije pri Kopru	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra	— 30	+280	+170	+420	+11,7	27	11	1	192
Povpreček	—	—	—	+28,0	—	—	—	—	—

PRAKTICNA TECAJA

za vzrejo matic bosta junija v Ljubljani. O natančnem datumu bomo vsakega prijavitelca posebej obvestili. Tečaja bosta v nedeljo. Začela se bosta dopoldne po prihodu jutranjih vlakov in končala pozno popoldne, tako da se bodo zunanji udeleženci lahko vrnili z večernimi vlaki. Stroške nosi vsak udeleženec sam, predavatelj pa bo plačala Zveza. Prijave je treba poslati preko društev na Zvezo najpozneje do 10. junija 1964. V njej naj udeleženci tudi sporoče, če žele v Ljubljani kosilo.

Uprava ZCDS

OPOZORILO VSEM PREVAŽEVALCEM

Lanska dobra paša v Liki je močno razgibala naše čebelarje. Zato je šlo letos vse, kar »leze in gre« na akacijevu pašo. Sli so celo taki, ki doslej niso prevažali. Čebelarški društvi v Murski Soboti in v Gorici sta prejeli nešteto prošenj za pasišča. Društvi sta ugodili vsem in izdali dovoljenje za okrog 10.000 panjev.

Prav je, da so postali naši čebelarji tako podjetni, to je res znak napredka! Obe društvi, ki ju je treba javno pohvaliti, se zavedata, da je paše dovolj, panje je treba le smotrno razmestiti.

Verjetno je, da bodo šli vsi ti čebelarji tudi na hojevo pašo, če se bo pojavilo medenje. Pazimo na to, da ne bomo nagrimali preveč panjev na enem mestu. Skrbimo, da bodo imele čebele dovolj vode, zlasti za kraške predele je to važno. Kjer v bližini ni tekoče vode, tam uporabimo za napajalnike zaprte posode, iz katerih naj kaplja voda na podloženo desko z zarezi. Napajalnikov s stoječo vodo ne priporočamo, ker se tako najbolj razširjajo morebitne bolezni.

VAZNO OPOZORILO

Ker so povsem pošle številke 1 do 6 Slovenskega čebelarja, sprejemamo odslej za tekoče leto le polovico članarine, to je 500 dinarjev. Novim članom bomo pošiljali naš list od 7. številke naprej.

»PČELARSTVO«

glasilo Saveza pčelara SR Hrvatske bo odslej redno izhajalo in sicer v dvojnih številkah. Številka 1—2 je že izšla. Re-

vijo toplo priporočamo vsem družinam in društvom ter tudi posameznikom, ki se žele razgledati po čebelarstvu.

ZVEZA IMA V ZALOGI

stare letnike Slovenskega čebelarja, ki jih oddaja po znižani ceni, in sicer:

nevezani letnik 1949	100 din
nevezane letnike 1950, 1951, 1953 in 1954	200 din
nevezana letnika 1956, 1957	400 din
vezana letnika	800 din
vezan letnik 1961	1000 din
Sodobno čebelarstvo I. del	2000 din
Sodobno čebelarstvo II. del	3500 din
Razglednice panjskih končnic	50 din
Razglednice v originalnem ovitku — 10 kom.	500 din
načrte zlozljivih in stalnih čebelnjakov od	50 — 100 din

Pri večjem naročilu imajo člani znaten popust. Pri odkupu vsaj treh knjig »Sodobno čebelarstvo« 15 %, pri razglednicah od 10 do 100 serij 25 %, nad 100 serij 30 %.

KUPIM

čebelje roje. Djordje Stakić, Zemun, Bežanijska ulica br. 44/L.

PRODAM

20 novih, naseljenih AZ-panjev na 9 satov. Družine so dobro razvite. Naslov na upravi lista.

KUPIM

čebeljak ali drugo podobno leseno utico za 15 panjev. Stemberger Ivan, Lesičjakova ulica št. 12, Maribor.

NAROČAJTE

barvne razglednice »Ljudska čebelarstva umetnosti na panjskih končnicah«. Naročniki in prodajalci uživajo popust.

VSEM NAROČNIKOM

ki ne bodo poravnali naročnine za lansko in tekoče leto najpozneje do 5. junija t.l., bomo ustavili list.